

Tungkol Saan ang Modyul na Ito?

Kasapi ka ba sa isang pangkat? Marahil, kasapi ka ng isang choir, dance troupe, o barkada? Bakit ka sumali sa nasabing pangkat? May mga pare-pareho ba kayong interes? Paano nagsimula ang inyong pangkat? Sino ang bumuo ng inyong pangkat?

Ang isang kooperatiba ay isang pangkat ng mga taong may iisang ugnayan at kumikilos tungo sa iisang layunin. Sinisikap nitong mapaunlad ang buhay ng bawat kasapi. Papaano bumuo ng isang kooperatiba? May mga kailangan bang dokumento na dapat isumite? Ano ang bumubuo sa isang kooperatiba? Sino ang namamahala dito?

Mayroong dalawang modyul tungkol sa kooperatiba. Tiyakin mong napag-aralan mo na ang una bago mo basahin ang modyul na ito. Ang unang modyul ay pinamagatang **Ano ang Kooperatiba?** Ang pangalawang modyul na ito ang magtuturo sa iyo kung papaano bumuo ng isang kooperatiba; sino ang mamamahala sa kooperatiba; at kung papaano plaplanuhin ang mga gawain nito at panatilihin itong tumatakbo.

Nahahati sa tatlong aralin ang modyul na ito:

Aralin 1 – *Magtatag Tayo ng Isang Kooperatiba!*

Aralin 2 – *Ang mga Tao sa Kooperatiba*

Aralin 3 – *Tulongang Umunlad ang Iyong Kooperatiba*

Upang matapos mo ang modyul na ito, kailangang mayroon ka nang kaalaman tungkol sa pagmumultiply ng percentages. Upang matulungan ka hinggil dito, maaari mong basahin ang modyul na pinamagatang *Pagkatuto Tungkol sa Pagpoporsiyento (Percentages)*.

Anu-ano ang Matututuhan Mo sa Modyul na Ito?

Natutuhan mo sa unang modyul, **Ano ang Kooperatiba?** ang kahulugan ng kooperatiba; ang iba't ibang uri ng kooperatiba, at ang benepisyo ng kooperatibo sa isang indibidwal, at maging sa pamayanan. Gustong-gusto mo na bang matuto kung paano bumuo ng isang kooperatiba? Anu-ano ang mga kailangang gawin? Matututuhan mo sa modyul na ito ang lahat ng mga iyan.

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ isaad isa-isa ang mga hakbang sa pagtatatag ng isang kooperatiba.
- ◆ tukuyin ang mga dokumentong kailangang isumite.
- ◆ kuwentahin ang kabuuang bilang ng bahagi ng *authorized share capital* at ang minimum na dami ng *pledged share* at *paid-up share capital*.

- ◆ tukuyin ang mga indibidwal na mamamahala sa kooperatiba.
- ◆ ilarawan ang kani-kanilang tungkulin at responsabilidad.
- ◆ isaaad ang mga paraan upang gawing matatag at maunlad ang kooperatiba.

Anu-ano na ang mga Alam Mo?

Bago mo simulan ang modyul na ito, sagutin ang mga tanong sa ibaba. Tingnan natin kung mayroon ka nang idea tungkol sa mga kooperatiba.

Lagyan ng tsek (4) ang kahon sa unahan ng salita o parirala na tumutugma sa bawat pangungusap sa ibaba.

1. Ang mga dokumentong kailangang isumite sa Cooperative Development Authority kapag nagpaparehistro ng inyong kooperatiba ay:
 - ☐ Mga artikulo ng kooperasyon at alintuntunin
 - ☐ Economic Survey
 - ☐ Sertipikasyon ng Ingat-yaman
 - ☐ Lahat ng nabanggit
2. Ito ay isang legal na dokumento na nilagdaan ng bawat tagapagtatag o organizer at binubuo ng pangalan ng kooperatiba, mga layunin nito, sakop ng negosyo, at iba pa.
 - ☐ Economic Survey
 - ☐ Sertipikasyon ng Ingat-yaman
 - ☐ Mga artikulo ng kooperasyon
 - ☐ Lahat ng nabanggit
3. Sino ang gumagawa ng mga mahahalagang pasiya para sa kooperatiba?
 - ☐ Pangkalahatang Kapulungan
 - ☐ Komite sa Dokumentasyon
 - ☐ Komite sa Eleksiyon
 - ☐ Komite sa Pinansiya
4. Ginagawa ito upang matiyak ang kalagayang ekonomiko ng isang pamayanan.
 - ☐ Economic Survey
 - ☐ Census
 - ☐ Research o Pananaliksik
 - ☐ Poll survey

5. Tungkulin ng komiteng ito ang mangolekta ng mga bayad sa butaw o fees, at mga kontribusyon.
- ☐ Pangkalahatang Kapulungan
 - ☐ Pananalapi o Pinansiya
 - ☐ Dokumentasyon
 - ☐ Edukasyon at Pagsasanay
6. Siya ang magbibigay ng ulat pampinansiya.
- ☐ Ingat-yaman
 - ☐ Pangulo
 - ☐ Accountant
 - ☐ Bookkeeper
7. Ang unang hakbang sa pagtatatag ng isang kooperatiba ay ang pagtipon ng mga tao at pagbuo sa pangkat na ito.
- ☐ Core-group o batayang pangkat
 - ☐ Komite sa Dokumentasyon
 - ☐ Lupon ng mga Direktor
 - ☐ Komite sa Eleksiyon
8. Ano ang dahilan sa pagsasagawa ng seminar bago sumapi o pre-membership seminar?
- ☐ Upang ilahad ang mga idea at gawain ng kooperatiba
 - ☐ Upang hikayatin ang mga tao na sumapi sa kooperatiba
 - ☐ Lahat ng nabanggit
 - ☐ Wala sa nabanggit
9. Ang paglahok ng mga kasapi sa gawaing ito ay isang paran upang manatili silang interesado sa kooperatiba.
- ☐ Pagpapasiya o paggawa ng mga desisyon
 - ☐ Accountant
 - ☐ Mga Pulong ng Lupon ng mga Direktor
 - ☐ Lahat ng nabanggit

10. Ano ang maidudulot ng patuloy na edukasyon at pagsasanay sa mga kasapi ng kooperatiba?

- ☐ Wastong kaalaman
- ☐ Wastong kakayahan
- ☐ Wastong halagahan o values at saloobin o attitude
- ☐ Lahat ng nabanggit

11. Hindi dapat bababa sa anong halaga ang paid-up share capital?

- ☐ ₱ 2,000
- ☐ ₱ 10,000
- ☐ ₱ 5,000
- ☐ ₱ 12,000

O, kumusta? Marami ka bang nasagot nang tama? Ihambing ang iyong sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 47–49.

Kung tama lahat ng sagot mo, magaling! Ipinapakita nito na marami ka nang alam tungkol sa mga paksa ng modyul na ito. Maaari mo pa ring pag-aralan ang modyul upang pagbalik-aralan ang mga nalalaman mo na. Malay mo, may matutuhan kang bago.

Kung mababa ang iskor mo, huwag mag-alala. Nangangahulugang para sa iyo ang modyul na ito. Matutulungan ka nitong maintindihan ang mga mahahalagang konsepto na magagamit mo sa pang-araw-araw na pamumuhay. Kung pag-aaralan mo nang maigi ang modyul na ito, matutuhan mo ang mga sagot sa lahat ng tanong sa pagsusulit at higit pa doon. Handa ka na ba?

Maaari ka nang pumunta sa susunod na pahina upang simulan ang Aralin 1.

Magtatag Tayo ng Isang Kooperatiba!

Paano bumuo ng isang kooperatiba? Anu-ano ang mga kailangang gawin? Saan dapat irehistro ang kooperatiba? Sa modyul na ito, malalaman mo ang mga sagot sa mga tanong na ito.

Pagkatapos mong pag-aralan ang araling ito, may kakayahan ka nang:

- ◆ tukuyin ang mga hakbang sa pagtatatag ng kooperatiba at kung anong dokumento ang mga kailangang isumite;
- ◆ pag-ibahin ang mga artikulo ng kooperasyon at ang mga patakarang-panloob o by-laws; at
- ◆ kuwentahin ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng authorized share capital at ang minimum na pledged at paid-up shares ng isang kooperatiba.

Subukan Natin Ito

Sa nakaraang modyul, hiniling sa iyo na pagmasdan ang mga kalagayang ekonomiko ng iyong pamayanan. Anu-ano ang iyong napansin? Upang maalala mo, gumawa tayo ng katulad na pagsisiyasat o inspeksiyon ng mga kalagayang ekonomiko ng iyong pamayanan. Subukan mong sagutin ang mga tanong sa ibaba. Maaari kang humingi ng tulong sa iyong kaibigan o kamag-aral sa paggawa ng aktibidad na ito.

Anu-ano ang suliranin ng iyong pamayanan?

May mga kooperatiba ba sa iyong pamayanan? Anu-ano ang mga ito?

Kung wala, sa tingin mo ba, kailangang magkaroon ng kooperatiba sa inyong pamayanan? Makatutulong ba ang pagkakaroon ng kooperatiba sa paglutas sa mga suliranin sa inyong pamayanan? Bakit o bakit hindi?

Sapat ba ang dami ng mga tao sa inyong komunidad upang tumangkilik sa mga produkto o mga serbisyo ng inyong kooperatiba? (ang pagtangkilik ay nangangahulugang pagiging isang regular na kostumer ng tindahan, regular na tumatangkilik sa serbisyo, at iba pa).

Maaari ka bang maghanap ng mga taong mamamahala sa kooperatiba?

Tumatakbo pa rin ba ang kooperatiba pagkaraan ng maraming taon?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 49.

Pag-isipan Natin Ito

Nahirapan ka ba sa pagsagot ng mga tanong? Bakit sa tingin mo, tinanong ang mga ito? Mahalaga bang matugunan ng kooperatiba ang mga suliranin ng pamayanan? Kailangang bang maging maingat ka sa pagpili ng mga taong mamamahala sa kooperatiba? Kailangan bang tumatakbo pa rin ang kooperatiba pagkaraan ng maraming taon? Isulat ang iyong mga sagot sa puwang at ihambing ang mga ito sa mga sagot sa ibaba.

Ihambing ang iyong mga sagot dito:

Mahalagang isaalang-alang ang mga suliranin ng inyong pamayanan bago bumuo ng isang koooperatiba. Kailangang matugunan nito ang mga pangangailangan ng mga kasapi at sikaping mapaunlad ang kanilang mga buhay.

Kailangang maging maingat din sa pagpili ng mga taong mamamahala sa kooperatiba. Sa Aralin 2, matututuhan mo ang tungkol sa mga taong mamamahala nito.

Mahalaga bang tumatakbo pa rin ang kooperatiba pagkaraan ng maraming taon? Oo. Ang isang matagumpay na kooperatiba ay kailangang lumago at lumaki upang mapagsilbihan ang pamayanan at ang mga kasapi nito sa loob ng maraming taon. Matututuhan mo sa Aralin 3 ang mga paraan kung paano palalakihin at palalaguin ang kooperatiba.

Alamin Natin

Anu-ano ang mga hakbang sa pagtatatag ng kooperatiba? May mga kailangan bang isumite? Narito si Ginoong Jun Rivera, tagapangulo ng Brgy. Olivaro Multi-Purpose Cooperative upang ipaliwanag ang mga bagay-bagay. Basahin at tandaan ang kaniyang mga sasabihin upang alam mo na ang iyong gagawin sa hinaharap sakaling magkaroon kayo ng planong bumuo ng kooperatiba.

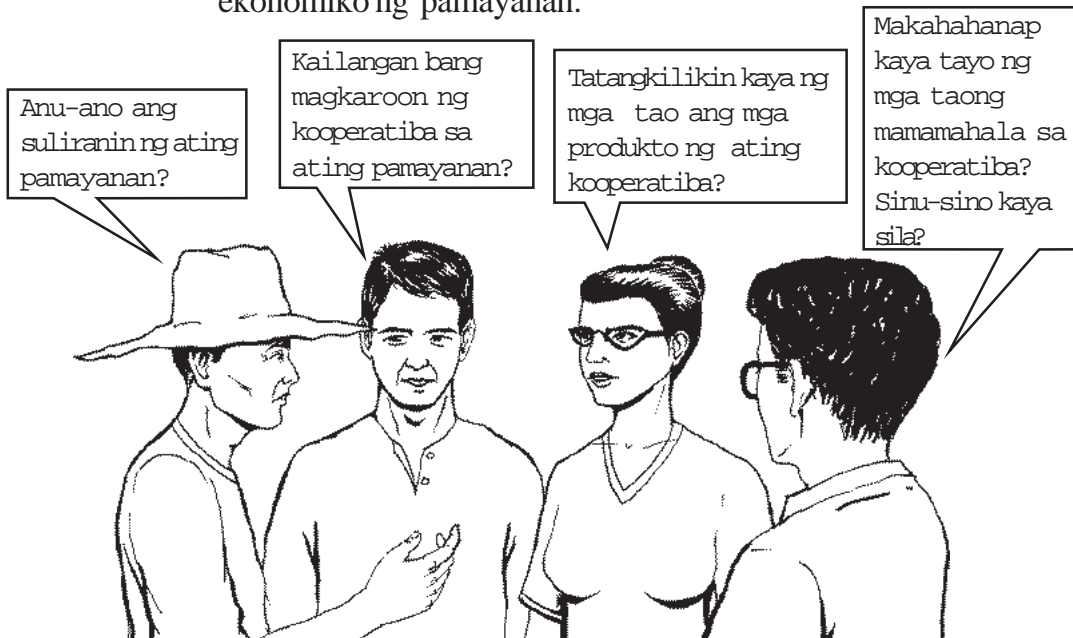
Kumusta, Ako si Ginoong Rivera. Noong isang taon, nagpasiya kaming bumuo ng kooperatiba. Pumunta kami sa Cooperative Development Authority at nagtanong tungkol sa mga hakbang sa pagbuo ng isang kooperatiba.

Narito ang mga hakbang na ipinayo nilang sundan namin:

Hakbang 1: Ang mga indibidwal na interesadong bumuo ng kooperatiba ay kailangang magtipun-tipon at bumuo ng isang **core group o batayang pangkat**.

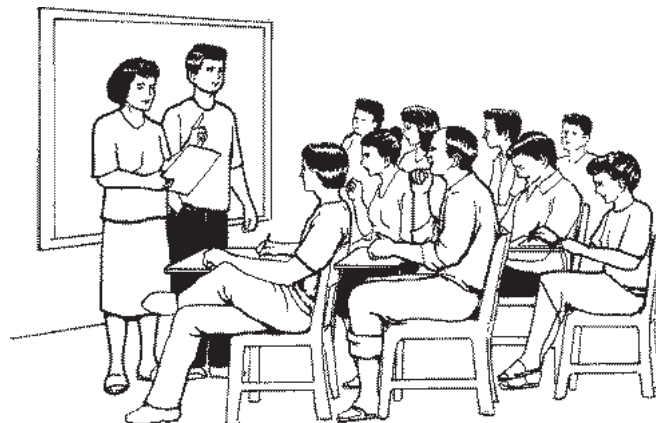
Ang unang gawain ng core group ay pag-aralan ang kalagayang ekonomiko ng pamayanan.

* Tandaan na ang core group ang gagawa sa aktibidad na ginawa mo sa unang bahagi ng aralin.

Ang resulta ng aktibidad ng core group na ito ang magiging batayan sa paggawa ng isang economic survey kalaunan.

Hakbang 2: Magsasagawa ang core group ng isang pre-membership seminar. Ipaliliwanag nila ang mga impormasyong tungkol sa mga idea at gawain ng kooperatiba sa kanilang mga kabaranggay. Ito ay upang mahikayat silang sumali sa kooperatiba. Maaaring hilingang tulungan sila ng isang dalubhasa sa kooperatiba mula sa CDA sa pagsasagawa ng seminar.

Pre-membership seminar

Subukan Natin Ito

Ang isang epektibong paraan upang mahikayat ang mga tao na dumalo sa seminar ay sa pamamagitan ng mga poster at flyer. Subukan ang aktibidad na ito. Gumamit ng karagdagang papel, lapis, at krayola. Gumawa ng isang poster na nag-aanunsiyo ng isang pre-membership seminar ng isang kooperatiba. Tiyakin na kompleto ang impormasyon nasa iyong poster. Kailangang masagot ang mga tanong na ito: ano, kailan, saan, at bakit. Sa maikling salita, kailangang masagot ng poster mo ang sumusunod na tanong:

- ◆ **Ano** ang iyong iniaanunsiyo? (seminar ng kooperatiba);
- ◆ **Kailan?** (petsa at oras);
- ◆ **Saan?** (pook o lokasyon); at
- ◆ **Bakit?** (layunin ng seminar).

Pagkatapos mong gawin ito, ipakita ang iyong ginawang poster sa iyong kapamilya o kaibigan. Hingin ang kanilang mga puna. Maaari mo ring ihambing ang iyong poster sa poster ng iyong mga kamag-aral.

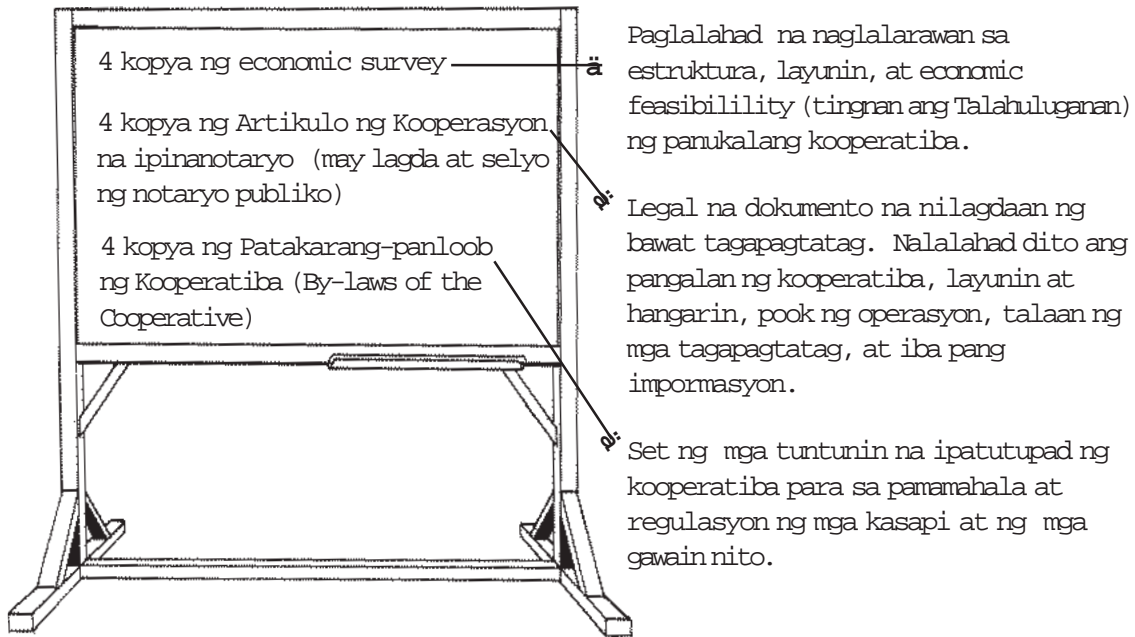
Hakbang 3: Pagkatapos ng seminar, isagawa ang inyong unang pangkalahatang pulong. Narito ang mga dapat ninyong gawin sa pulong:

Magkaroon ng pinal na talaan ng mga kasapi.

Pagkasunduan kung anong uri ng kooperatiba ang itatag at kung ano ang pangalan nito.

Ihalal ang mga kasapi ng Lupon ng mga Direktor at ang mga kasapi ng iba't ibang komite.

Hakbang 4: Ang tagapangulo, kasama ng Komite sa Dokumentasyon, ang maghahanda ng sumusunod na dokumento na kailangan para sa rehistrasyon ng kooperatiba.

Hakbang 5: Irehistro ang inyong kooperatiba sa Cooperative Development Authority (CDA). Magbabayad kayo para sa rehistrasyon ng hindi bababa sa ₱250.00 sa pamamagitan ng money order. Pagkaraang suriin ang mga dokumento na iyong isinumite, mag-iisyu ang CDA ng isang sertipiko ng rehistrasyon para sa inyong kooperatiba.

Magbalik-aral Tayo

Alamin natin kung naintindihan mo ang ilang mahahalagang konsepto sa ating talakayan. Sagutin ang sumusunod:

1. Sino ang responsable sa pananaliksik sa kalagayang ekonomiko ng isang pamayanan?

2. Anu-ano ang mga mahahalagang dokumento na kailangan para sa rehistrasyon ng kooperatiba?

3. Saan ipinaparehistro ang isang kooperatiba?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 49–50.

Subukan Natin Ito

Pumunta sa isang kooperatiba na malapit sa inyo o sa iyong pinagtrabahuhan. Maaari mo ring tanungin ang iyong mga kapamilya o kaibigan kung may alam silang kooperatibang maaari mong puntahan. Kausapin ang mga opisyal ng kooperatiba at humingi ng impormasyon tungkol sa kung paano nila itinatag ang kanilang kooperatiba. Higit na mainam kung makakukuha ka ng kopya ng kanilang economic survey, Mga Artikulo ng Kooperasyon, at Patakarang-panloob ng Kooperatiba. Ihambing ang mga ito sa iyong mababasa sa susunod na bahagi ng modyul na ito.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Natatandaan mo pa ba kung ano ang economic survey? Isa ito sa mga dokumento na kailangan sa pagpaparehistro ng kooperatiba. Nasa ibaba ang isang halimbawa ng economic survey. Pag-aralan at suriin ang mga bahagi nito. Sagutin din ang mga tanong sa ibaba nito.

I. Pangkalahatang Impormasyon

- a. Panukalang Pangalan: **Barangay Olivaro Multi-Purpose Cooperative**
- b. Uri ng Kooperatiba: Multi-Purpose
- c. Pangkat ng mga Kasapi: Mga Nakatira sa Barangay Olivaro, Q.C.
- d. Bilang ng mga Orihinal na Kasapi: Apatnapu (40)
- e. Panukalang Bilang ng mga Bagong Kasapi sa mga susunod na taon:
Unang Taon : limampu (50)
Pangalawang Taon : animnapu (60)
Ikatlong Taon : pitumpu (70)

1. Anu-anong impormasyon ang makikita sa bahaging ito ng survey?

II. Mga Layunin ng Kooperatiba

- a. Pangkalahatang Layunin: Mapaunlad ang buhay ng mga kasapi.
- b. Pangalawang Layunin: Pagbuklurin ang mga kasapi ng kooperatiba.
- c. Panukalang Negosyo (Ang produkto o serbisyong iaalok ng kooperatiba):
 1. Magpatakbo ng isang maliit na restoran o karinderya.
 2. Magtinda ng grocery.

2. Anu-ano ang layunin at panukalang negosyo ng Brgy. Olivaro Multi-purpose Cooperative?

III. Mga Kalagayang Ekonomiko at Teknikal Hinggil sa Negosyo

- a. May ibang organisasyon ba (gaya ng inyong kooperatiba) sa inyong mungkahing area o pook na nag-aalok ng parehong produkto o serbisyo na katulad ng iaalok ng inyong kooperatiba? Kung mayroon, ilahad kung ilan at kung ano ang kabuuang bilang ng mga negosyong pinapatakbo nila.
May isang maliit na kainan at isang tindahang sari-sari na pagmamay-ari ng mga taong taga sa aming pook din. Sampung tao lamang ang maaaring silbihan ng maliit na kainan samantalang ang tindahang sari-sari ay nagtitinda ng mga grocery ngunit pakonti-konti lamang.
- b. Ilang empleyado mayroon ang kooperatiba at saan kukuha ng mga taong kailangan para sa pagpapatakbo ng negosyo?
Magkakaroon ng apat na empleyado ang kooperatiba at manggagaling ang mga ito sa mga kalipikadong residente ng baranggay.
- c. Anu-anong makinarya o kagamitan ang kailangan ng kooperatiba sa pagpapatakbo ng negosyo?
Ang mga kagamitang kailangan para sa pagpapatakbo ng isang restoran ay mga mesa, upuan, kagamitang panluto, plato, kutsara, tinidor, kutsilyo, at marami pang iba.
- d. Kailangan bang magkaroon ng espesyal na pagsasanay ang mga opisyal/ empleyado/kasapi upang mapatakbo ang negosyo ng kooperatiba?
Oo, kailangan ang pagsasanay upang mapatakbo ang restoran.
- e. Habang isinasaalang-alang mo ang kasalukuyang kalagayan ng inyong pook, ipaliwanag kung paano magiging matagumpay ang pagpapatakbo ng negosyo ng kooperatiba.

Ang aming kantina ay maaaring magsilbi ng hanggang 20 tao sa isang araw at magtitinda ng grocery nang maramihan sa karamtamang halaga. Bukod pa rito, higit na madaling puntahan ang aming tindahan dahil malayo ang aming barangay sa palengke.

3. Anu-ano ang mga impormasyong nakasaaad sa bahaging ito ng survey?

IV. Aspektong Pampinansiya

- a. Saan at paano makakakuha ng kapital ang kooperatiba upang magpatakbo ng isang negosyo? (Isaad kung mangagagaling ito sa kontribusyon/ utang/donasyon/ o pondo mula sa ibang organisasyon.)

Mula sa kontribusyon ng bawat kasapi.

- b. Magkano ang kikitain ng kooperatiba sa unang taon ng operasyon nito? ₱150,000 Sa pangalawang taon? ₱300,000 Sa pangatong taon? ₱600,000

- c. Magkano ang kailangan ng kooperatiba upang mapatakbo ang negosyo sa unang taon?

₱150,000 Sa pangalawang taon? ₱100,000 Sa ikatlong taon? ₱80,000

- d. May plano ba ang kooperatiba na mamuhunan o mag-invest? Kung oo, anong investment at kailan?

Oo, kapag may kakayahan na ang kooperatiba. May plano ang kooperatiba na makapagpatayo ng sarili nitong gusali, marahil, pagkatapos ng limang taong operasyon.

4. Magkano ang target na kita para sa unang taon ng operasyon ng kooperatiba? Saan ipupuhunan ang kita nito?

V. Estructura at Pamamahala

- a. Sino ang aatasan na mamahala sa araw-araw na operasyon ng kooperatiba?

Mayroong taong babayaran upang mamahala ng kooperatiba.

- b. Ilang tao ang bubuo sa Lupon ng mga Direktor ng kooperatiba?

Pito (7)

c. Ano ang magiging papel ng Lupon ng mga Direktor?

Ang Lupon ng mga Direktor ang mamamahala sa lahat ng mga gawain ng kooperatiba at magbibigay ng mga tuntunin batay sa Patakarang-panloob

d. Magkakaroon ba ng komite sa audit ang kooperatiba? Oo

e. Magkakaroon ba ng komite sa kredit o pautang ang kooperatiba? Oo

f. Kukuha ba ng isang accountant o bookkeeper ang kooperatiba? Hindi

g. Magkano ang suweldo ng sumusunod?

1. Tagapamahala o Manedyer - ₱5,000 bawat buwan

2. Tagaluto (Cook) - ₱3,000 bawat buwan

3. Tagasilbi - ₱1,500 bawat buwan

Isinumite ni: Jun Rivera

Posisyon: Tagapangulo ng Lupon ng mga Direktor

5. Anong impormasyon ang kasama sa bahaging ito ng survey?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 50.

Anu-ano ang nilalaman ng Mga Artikulo ng Kooperasyon at ang Patakarang-panloob ng Kooperatiba? Basahin at tandaan ang nasa susunod na seksiyon. Makatutulong ito sa iyo sa hinaharap kung nais mong magtatag ng sarili mong kooperatiba.

Basahin Natin Ito

Kababasa mo lamang ang tungkol sa economic survey. Ngayon naman, pag-aaralan natin ang **Mga Artikulo ng Kooperasyon**, isa pang dokumento na kailangan para sa pagpaparehistro ng koopertiba. Ito ay isang legal na dokumento, kaya nangangahulugang kailangang mayroon itong selyo at lagda ng isang notaryo publiko. Kailangang nilalaman nito ang sumusunod na impormasyon.

(a) Ang pangalan ng kooperatiba. Kailangang kasama sa pangalan ang salitang “kooperatiba” o “cooperative.”

Hal. Kooperatiba sa Kuryente ng Mindanao o Mindanao Electric Cooperative

(b) Layunin at Sakop ng Negosyo

Hal. Makapagbigay ng serbisyo sa mga kasapi nito sa resonableng halaga.

(c) Panahon ng Panantili

Ang isang kooperatiba ay tatagal nang hindi hihigit sa limampung (50) taon.

(d) Ang area ng operasyon o ang mailing address ng mga tagapagtatag o incorporator nito.

Hal. 531 Tamayo St., Kamias, Quezon City

(e) Ang pangalan, nasyonalidad, at mailing address ng mga tagapagtatag o incorporator.

Kabilang sa mga tagapagtatag ang mga kasapi ng core group, lupon ng mga direktor, at kasapi ng iba't ibang komite. Hindi dapat sila humigit sa 15 tao.

(f) Bagay na nag-uugnay sa mga kasapi. Ang mga kasapi sa kooperatiba ay maaaring nakatira o nagtrabaho sa pook kung saan binabalak magnegosyo.

(g) Ang listahan ng pangalan ng mga direktor na mamahala sa kooperatiba.

(h) Ang halaga ng share capital, at ang mga pangalan at tirahan ng mga kontributor.

Pag-isipan Natin Ito

Ang isa pang mahalagang dokumento ay ang **Patakarang-panloob ng Kooperatiba o By-laws ng Kooperatiba**. Alam mo ba kung ano ito? Anu-ano ang nilalaman ng Patakarang-panloob ng Kooperatiba? May mga probisyon ba hinggil sa kapangyarihan at tungkulin ng iba't ibang opisyal? Ang hinggil sa pagsapi? May mga tuntunin ba hinggil sa kung sino ang kalipikadong maging kasapi? Ipagpatuloy ang pagbabasa upang malaman mo ang mga sagot sa mga tanong na ito.

Patakarang -panloob (By-laws)

Ang mga patakarang-panloob ng bawat kooperatiba ay maglalaman ng:

(a) Layunin at Hangarin

(b) Pagsapi

1. Ang kuwalipikasyon para sa pagsapi, mga bayarin, at benepisyo ng pagiging kasapi;
2. Ang karapatan, tungkulin, at obligasyon ng bawat kasapi;
3. Ang mga dahilan o sitwasyong maaaring tanggalin o itiwag ang isang kasapi; at
4. Ang mga kondisyon na maaaring payagang ilipat ang share o interes ng mga kasapi.

- (c) Ang mga tuntunin hinggil sa adyenda, pook, at paraan ng pagpapatawag at quorum sa mga pulong o eleksiyon.
- (d) Ang kapangyarihan, at tungkulin ng Pangkalahatang Kapulungan, Lupon ng mga Direktor, at iba pang opisyal; ang kanilang mga kuwalipikasyon at diskuwalipikasyon.
- (e) Panggagalingan ng mga pondo
- (f) Pag-iingat at investment ng net surplus (Sino ang mag-iingat sa salaping kinita at itinabi mula sa mga negosyo ng kooperatiba, at kung saan ito ipupuhunan.)
- (g) Ang sistema ng accounting at auditing
- (h) Paraan ng pagpapahiram at panghihiram ng salapi
- (i) Distribusyon ng net surplus
- (j) Pagpapatibay at pag-amyenda sa patakarang-panloob
- (k) Pagsasaayos ng mga pagtatalo at di-pagkakaunawaan ng mga kasapi at ng pamunuan o mga opisyal
- (l) Iba pang bagay hinggil sa gawain ng kooperatiba.

Subukan Natin Ito

Ihambing ang Mga Artikulo ng Kooperasyon sa By-laws ng Kooperatiba. Tingnan natin ang talaan na ito na nagpapakita ng mga nilalalaman ng dalawa.

<p>A. Mga Artikulo ng Kooperasyon</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pangalan ng kooperatiba - Layunin at hangarin ng kooperatiba - Lawak ng operasyon/pook - Pangalan, nasyonalidad, at address ng mga tagapagtatag o incorporator - Bagay na nag-uugnay sa mga kasapi - Mga taong namamahala sa kooperatiba - Halagang ipinangako 	<p>B. Patakarang-panloob ng Kooperatiba</p> <ul style="list-style-type: none"> - Layunin at Hangarin - Pagsapi - Mga pulong at eleksiyon - Lupon ng mga Direktor, Pangkalahatang Kapulungan. - Panggagalingan ng mga Pondo - Pag-iingat at investment ng net surplus - Sistema ng Accounting at Auditing - Paraan ng pagpapahiram at panghihiram - Pagpapatibay at pag-amyenda sa patakarang-panloob - Pagsasaayos ng mga pagtatalo at di-pagkakaunawaan
---	---

Anu-ano ang pagkakatulad ng dalawang dokumento? Anu-ano ang kanilang pagkakaiba?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 50.

Basahin Natin Ito

Maliban sa mga nabanggit nang kailangan, kalakip dapat ng Artikulo ng Kooperasyon ang sumusunod:

- ◆ Bonds ng mga opisyal
- ◆ Sinumpaang pahayag ng halal ng ingat-yaman na nagpapatunay na hindi bababa sa 25% ng authorized share capital ang bibilhin at hindi bababa sa 25% ng kabuuang suskrisyon ang nabayaran na.

Pag-isipan Natin Ito

Ano ang authorized share capital? Kailangan bang magkaroon ng kapital ang kooperatiba? Saan manggagaling ito? Pag-isipan mo ang iyong mga sagot bago ka magpatuloy sa susunod na bahagi.

Alamin Natin

Kailangan mo ng kapital kapag nais mong magnegosyo. Halimbawa, kung nais mong magkaroon ng babuyan o piggery, kailangan mo ng salapi para bumili ng baboy, materyales para sa pagpapatayo ng kulungan ng mga baboy, at iba pa. Sa kooperatiba, kailangan ng kapital upang matustusan ang negosyo nito. Kailangan ninyong magtakda ng halagang magiging sapat para sa pagpapatakbo ng negosyo. Pagtitibayin ito ng CDA. Ito ang tinatawag na **authorized share capital**. Ang authorized share capital ay nahahati sa ilang bahagi na binibili ng mga kasapi sa anyo ng shares. Nangangahulugang ang bawat kasapi ay mag-aambag hanggang makaipon ng kapital.

Magkano ang ibibigay ng bawat kasapi? Ang halaga ng salaping ibibigay ng bawat kasapi ay nakabatay sa bilang ng mga shares na kaniyang binili. Upang higit na linawin ito, kuwentahin natin ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng autorisadong share capital.

Ipagpalagay natin na ang authorized capital ay ₱500,000. Hahatiin ito sa ilang bahagi. Bago mo gawin iyan, kailangang magtakda ng halaga para sa bawat share.

Ang mga opisyal at pangkalahatang kapulungan ng mga kasapi ang magtatakda ng halaga ng bawat share. Kailangang katamtaman lang ang halaga upang makayanang bilhin ng mga kasapi. Halimbawa, ang halaga ng bawat share ay ₱100.00. Kuwentahin natin ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng autorisadong share. Narito ang pormula:

Ang autorisadong share capital na dinivide ng halaga ng bawat share ay katumbas ng kabuuang bahagi.

$$ASC/HBS = KB$$

$$₱500,000/₱100.00 = 5,000 \text{ kabuuang bahagi}$$

Sa pormula:

ASC - authorized share capital

HBS - halaga ng bawat share

KB - kabuuang bahagi

Sagutan Natin Ito

Malinaw na ba sa iyo kung paano natin nakuwenta ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng autorisadong share capital? Tingnan natin kung malinaw na sa iyo. Sagutan natin ang sumusunod:

1. ₱1,000,000 ang authorized share capital ng Brgy Santol Credit Cooperative. Ang itinakdang halaga ng bawat share ay ₱250. Ano ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng authorized share?

2. Ang Traders Cooperative ay isang kooperatiba na marketing ang negosyo. Napagkasunduan ng mga opisyal at ng mga kasapi ng kooperatiba na itakdang ₱150 ang halaga ng bawat share. ₱1.5 milyon ang kanilang authorized share. Kuwentahin ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng kanilang authorized share capital.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 50–51.

O, kumusta? Tama ba ang solusyon mo sa mga problema? Ipagpatuloy natin ang ating talakayan hinggil sa autorisadong share capital.

Alamin Natin

Pagkaraang makuwenta ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng autorisadong share capital, ang susunod na gagawin natin ay hikayatin ang mga kasapi na bumili o mangakong bibili ng mga ito. Ang bilang ng mga shares na ipinangakong bibilhin ng isang kasapi ay tinatawag na **pledged share**. Halimbawa, si Ginoong de Dios ay kasapi ng isang kooperatiba at bibili siya ng 200 shares mula sa 5,000 kabuuang bahagi. Tandaan na ang bawat share ay nagkakahalaga ng ₱100. Kuwentahin natin ang kabuuang halaga ng pledged share ni G. de Dios.

$$\begin{aligned} \text{BS} \times \text{HBS} &= \text{Kabuuang Halaga ng shares} \\ 200 \times \text{₱}100 &= \text{₱}20,000 \end{aligned}$$

Tandaan na: BS – Bibilhing share

HBS – Halaga ng bawat share

Si G. de Dios ay may 200 pledged share sa kooperatiba. Ang kabuuang halaga o presyo nito ay ₱20,000. Kailangan ba niyang bayaran ito nang buo? Hindi. Maaari siyang magbigay ng katamtamang halaga at bayaran ang natitirang balance nang paunti-unti o sa pamamagitan ng installment. Ang bilang ng mga pledged share na binayaran ng isang kasapi ay tinatawag na **paid-up share**. Sabihin nating ₱1,600 ang binayaran ni G. de Dios. Paano natin kukuwentahin ang kaniyang paid-up share? Tingnan ang sumusunod na kuwenta:

$$\begin{aligned} \text{HB/HBS} &= \text{Paid-up Share} \\ \text{₱}1,600/\text{₱}100 &= 16 \text{ paid-up shares} \end{aligned}$$

Ang halagang binayaran na dinivide ng halaga ng bawat share ay katumbas ng paid-up share.

HB – halagang binayaran

HBS – halaga ng bawat share

Upang higit na maintindihan kung paano kinuwenta ang shares ni G. de Dios, tingnan ang ilustrasyong ito:

Pangalan	Pledged Shares	Kabuuang Halaga	Halagang Binayaran
G. de Dios	200	20,000	1,600

Subukan Natin Ito

Gawin ang aktibidad na ito at tingnan kung naintindihan mo ang ilang mahahalagang paksa sa ating talakayan.

Itapat ang mga nasa Kolum A sa mga nasa Kolum B. Gumuhit ng linya upang pagugnayin ang bawat pares.

A	B
Paid-up shares	Halagang ipinagtibay ng CDA at itinakda ng kooperatiba upang matustusan ang negosyo nito
Pledged shares	Ang bilang mga shares na binayaran ng bawat kasapi
Autorisadong share capital	Ang bilang ng shares na bibilhin ng bawat kasapi

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan ng Pagwawasto* sa pahina 50.

Ipagpatuloy natin ang ating talakayan hinggil sa authorized share capital.

Alamin Natin

Bumalik ka sa pahina 14 at pagbalik-aralan ang *Basahin Natin Ito*. Pansinin na isinasaad ng sertipikasyon ng ingat yaman na 25% ng autorisadong share capital ay dapat binili at hindi bababa sa 25% ng kabuuang bilang ng bibilhing shares ang binayaran na. Nakasaad ito sa Philippine Code o Republic Act No. 6938.

Ipagpalagay natin na ₱500,000 ang authorized share capital. ₱100 ang halaga ng bawat share at ang kabuuang bilang ng mga bahagi ay 5,000. Ano ang 25% ng 5,000 bahagi? Kuwentahin natin.

$$5,000 \times 0.25 = 1,250 \text{ bahagi}$$

$$1,250 \text{ shares kapag minultiply sa } ₱100 \text{ (halaga ng bawat share) ay katumbas ng } ₱125,000$$

Kung may 500,000 bahagi ang authorized share capital ng kooperatiba, hindi dapat bababa sa 1,250 shares ang bibilhin ng mga kasapi. Ang 1,250 shares ay katumbas ng ₱125,000 kung ₱100 ang halaga ng bawat share.

Ngayon kung 1,250 ang minimum na shares o ₱125,000, hindi bababa sa 25% ang dapat mabayaran. Ipagpalagay natin na lahat ng kasapi ng kooperatiba ay bibili ng 1,250 na shares o ₱125,000, ano ang 25% ng ganitong halaga? Kuwentahin natin ito:

$$₱125,000 \times 0.25 = ₱31,250 \text{ o}$$

$$1,250 \times 0.25 = 312.5 \text{ shares}$$

(ang minimum na halaga ng paid-up shares ay ₱31,250 kung ang autorisadong share capital ay 500,000)

Upang higit itong maintindihan, pag-aralan mo ang talaan sa ibaba:

Kasapi	Pledged share	Kabuuang Halaga	Paid-up shares	Halaga
1. x	62.5	6,250	40	4,,000
2. x	62.5	6,250	30	3,000
3. x	62.5	6,250	20	2,000
4. x	62.5	6,250	20	2,000
5. x	62.5	6,250	15	1,500
6. x	62.5	6,250	15	1,500
6. x	62.5	6,250	15	1,500
8. x	62.5	6,250	15	1,500
9. x	62.5	6,250	15	1,500
10. x	62.5	6,250	14	1,400
11. x	62.5	6,250	14	1,400
12. x	62.5	6,250	13	1,300
13. x	62.5	6,250	12.5	1,250
14. x	62.5	6,250	12	1,200
15. x	62.5	6,250	12	1,200
16. x	62.5	6,250	10	1,000
17. x	62.5	6,250	10	1,000
18. x	62.5	6,250	10	1,000
19. x	62.5	6,250	10	1,000
20. x	62.5	6,250	10	1,000
	1,250	25,000	312. 5	31,250

Sa talaan sa itaas, mayroong 20 kasapi ang kooperatiba na bumili ng 62.5 shares bawat isa. Kung ang halaga ng bawat share ay ₱100, ang bawat kasapi ay bumili ng ₱6,250 na halaga ng shares. Ang kabuuang halaga ng pledged shares ay ₱125,000 na katumbas ng 25% ng ₱500,000 na authorized share capital. Ang bawat kasapi ay hindi nakabayad ng buong halaga ng kani-kaniyang pledged share, ngunit ang kabuuang halaga ng paid-up share ay katumbas ng 312.5 shares o ₱31,250. Ito ang 25% ng kabuuang pledged shares na ₱125,00.

Sagutan Natin Ito

Sagutan ang sumusunod na mga problema upang makita kung naintindihan mo ang ilang mahahalagang paksa sa ating talakayan.

Ang authorized share capital ng Kabayan Cooperative ay ₱2,000,000. Ipinagbibili ang bawat share sa halagang ₱250. Ano ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng kanilang authorized share capital? Ano ang dapat minimum na halaga ng kanilang kabuuang pledged shares?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan ng Pagwawasto* sa pahina 51.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

Gaano mo naintindihan at natatandaan ang iyong mga nabasa sa araling ito?
Sagutan ang sumusunod na mga tanong.

- I. Ang mga pangungusap ay hindi nakaayos nang tama. Lagyan ng bilang ang bawat isa upang ilarawan ang tamang paraan ng pagtatatag ng isang kooperatiba.

___ Iparehistro ang inyong kooperatiba sa CDA.

___ Magsagawa ng isang pre-membership seminar

___ Magsagawa ng inyong unang pangkalahatang pulong

___ Bumuo ng isang core group o batayang pangkat

___ Gumawa ng economic survey

___ Tanggapin ang sertipiko ng rehistrasyon mula sa CDA.

- II. Itala ang mga dokumento na kailangan sa pagpaparehistro ng isang kooperatiba.

- II. Sagutan ito:

Ang authorized share capital ng Brgy. Pagkakaisa Copperative ay ₱800,000. Ipinagbibili ang bawat share sa halagang ₱200. Ano ang kabuuang bilang ng mga bahagi ng kanilang authorized share capital? Ano ang dapat minimum na halaga ng kanilang kabuuang pledged shares? ng kanilang paid-up shares?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 51–52.

O, kumusta? Tama ba lahat ang mga sagot mo? Kung tama lahat, magaling! Handa ka nang pumunta sa Aralin 2. Kung may mga mali ka, pagbalik-aralan mo ang mga bahagi ng aralin na hindi mo naintindihan.

Tandaan Natin

Narito ang buod ng aralin na nakatutulong sa iyong matandaan ang mga mahahalagang punto na tinalakay natin sa aralin.

- 1) Kung interasado kang magtatag ng isang kooperatiba, narito ang mga hakbang na dapat mong sundin:
 - ◆ bumuo ng isang core group o batayang pangkat at magsagawa ng economic survey sa inyong pamayanan.
 - ◆ magsagawa ng isang pre-membership seminar na maghihikayat sa mga tao na sumapi sa inyong kooperatiba.
 - ◆ isagawa ang inyong unang pangkalahatang pulong upang ihalal ang iba't ibang opisyal at kasapi ng mga komite.
 - ◆ ihanda ang mga dokumento na kailangan sa pagpaparehistro ng inyong kooperatiba.
 - ◆ iparehistro ang inyong kooperatiba sa Cooperative Development Authority (CDA) at magbayad ng fee para sa rehistrasyon na hindi bababa sa ₱250.
- 2) Ang mga dokumentong kailangan mong isumite:
 - ◆ 4 kopya ng economic survey ng inyong pamayanan.
 - ◆ 4 kopya ng Mga Artikulo ng Kooperasyon, kasama ang bonds ng mga opisyal at affidavit ng ingat-yaman.
 - ◆ 4 kopya ng mga Patakarang-panloob ng Kooperatiba. (By-laws of the Cooperative) .

Ang mga Tao sa Kooperatiba

Napag-aralan mo sa nakaraang aralin kung paano nabubuo ang isang kooperatiba. Tatalakayin naman natin ngayon ang mga taong bumubuo ng kooperatiba.

Sa araling ito, malalaman mo ang tungkol sa mga tao at iba't ibangangkat na nagpapatakbo ng kooperatiba. Pagkatapos mong pag-aralanang araling ito, may kakayahan ka nang:

- ♦ tukuyin ang mga komite na bumubuo ng kooperatiba at ang kanilang mga tungkulin.
- ♦ isa-isahin ang mga opisyal o pamunuan ng kooperatiba at ang kanilang mga tungkulin at gawain.

Subukan Natin Ito

Kasapi ka ba ng isang pangkat sa inyong pamayanan o pinagtrabahuhan? Kung ikaw ay kasapi, isulat ang iba't ibang posisyon at komite ng inyong pangkat. Kung ikaw ay hindi kasapi, anu-ano ang iba't ibang posisyon at komite sa isang pangkat na alam mo? Isulat ang iyong mga sagot sa ibaba.

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 52.

Pag-isipan Natin Ito

Tulad ng anumang pangkat o organisasyon, may iba't ibang opisyal o pamunuan at komite ang isang kooperatiba. Ano ang kahalagahan ng iba't ibang opisyal at komite ng isang kooperatiba? Ano sa tingin mo ang mangyayari kung walang mga opisyal at mga komite? Pag-isipan mo ang iyong mga sagot sa mga tanong na ito bago ka magpatuloy sa susunod na bahagi.

Alamin Natin

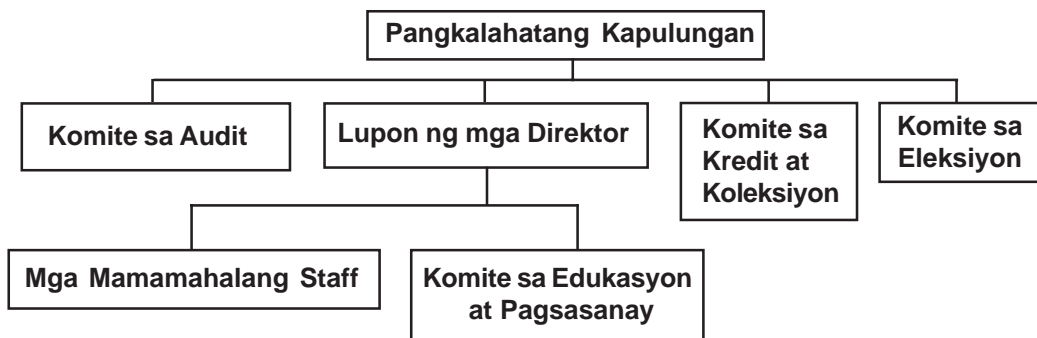
Ang kooperatiba ay nangangailangan ng mga taong may kakayahan magpatakbo nito. Ang mga opisyal at iba't ibang komite ang magplaplano, mag-oorganisa, mamahala, magkokontrol, at lulutas sa mga suliranin ng kooperatiba. Kung wala ang

kanilang pamumuno, walang “kooperasyon” at magkakaniya-kaniya na lamang ang mga kasapi. Nakasalalay ang tagumpay ng kooperatiba sa mga indibidwal at ang mahusay na pagganap sa kani-kanilang mga tungkulin. Kung kaya, hindi sila dapat ordinayong tao lamang. Sila ay mga taong tapat, may integridad, may kakayahan, at kusang loob na magsisilbi sa kooperatiba. Nakasalalay din ang tagumpay ng kooperatiba sa bawat kasapi nito na nagbibigay ng kanilang panahon at kakayahan.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Pag-aralan mo ang tsart sa ibaba:

Ito ang estrukturang organisasyonal ng isang kooperatiba. Pansinin ang mga pangkat na bumubuo ng kooperatiba. May mga iba’t ibang tungkulin at obligasyon ang bawat isa. Anu-ano ang mga ito? Ang indibidwal na kasapi ay may mga responsabilidad at tungkulin. Anu-ano ang mga ito? Ipagpatuloy ang pagbabasa upang malaman mo ang mga sagot sa mga tanong na nabanggit.

Basahin Natin Ito

Basahin ang usapan ng dalawang kasapi ng Brgy. Olivaro Multi-Purpose Cooperative. Nangyari ito sa vulcanizing shop kung saan nagtratabaho si Mang Omar.

Mabalik-aral Tayo

Batay sa iyong nabasa, sagutan ang mga tanong sa ibaba:

- 1) Anong pangkat ang nagpapatibay ng mga proyekto ng kooperatiba?

2) Ano pa ang isang tungkulin ng pangkat na ito, gaya ng nabanggit sa usapan?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* pahina 52.

Sino ang bumubuo sa Pangkalahatang Kapulungan? Anu-ano ang mga karapatan at tungkulin ng mga kasapi? Ipagpatuloy ang pagbabasa upang malaman mo ang mga sagot sa mga tanong na ito.

Alamin Natin

Ang Pangkalahatang Asambleya ay binubuo ng lahat ng mga kasaping maayos ang katayuan. Ang isang kasaping may maayos na katayuan ay:

- nakabayad ng kaniyang membership fee at kailangang may isang share o higit pa;
- nagbabayad ng kaniyang mga butaw sa takdang panahon;
- sumusunod sa mga alituntunin at regulasyon ng kooperatiba;
- ginagampanan ang kaniyang mga obligasyon, tungkulin, at gawain;
- dumadalo sa mga seminar at/o pagsasanay; at
- tumatangkilik sa kooperatiba at aktibong lumalahok sa eleksiyon at pagpapasiya.

Ang mga karapatan at tungkulin ng isang kasapi ay:

- lumahok sa mga pagpapasiyang ginagawa sa kapulungan at/o mga pulong;
- bumoto sa lahat ng bagay ng ipinagbigay-alam sa kapulungan;
- kumandidato para sa isang posisyon, kung kuwalipikado;
- tumanggap ng interes ng kapital at patronage refund o refund dahil sa pagtangkilik;
- siyasatin at suriin ang mga libro de kuwenta, account, katitikan ng mga pulong, at iba pang rekord; at
- angkinin at gamitin ang mga karapatan at pribilehiyong ipinagkaloob sa mga kasapi.

Magbalik-aral Tayo

Sagutan ang sumusunod upang malaman kung gaano mo naintindihan ang iyong binasa.

A. Punan ang mga puwang ng tamang salita.

Ang Pangkalahatang _____ ay binubuo ng lahat ng kasapi na may _____ na katayuan. Inihahalal ng mga kasapi ang _____ ng mga Direktor na nagpapatupad sa mga plano ng kooperatiba. Karapatan at

tungkulin nilang siyasatin at suriin ang libro de kuwenta, _____, at _____ ng mga pulong.

- B. Ano sa tingin mo ang mangyayari kapag hindi nagampanan ng isang kasapi ang kaniyang mga tungkulin?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 52–53.

Pag-isipan Natin Ito

Sa nakaraang aktibidad na pinamagatang *Subukan Natin Ito* (pahina 24), hiniling sa iyo na magtala ng iba't ibang posisyon at komite ng isang pangkat na iyong kinabibilangan o pangkat na alam mo. Naitala mo na ba silang lahat?

E, sa isang kooperatiba? Alam mo ba ang iba't ibang opisyal at komite na bumubuo ng kooperatiba? Kung alam mo, mahusay! Kung hindi, ipagpatuloy mo ang pagbabasa upang malaman mo kung sinu-sino ang opisyal ng isang kooperatiba. Ihambing ang mga opisyal at komite na alam mo sa mga opisyal at komite na ating tatalakayin. Magkatulad ba ang mga opisyal?

Alamin Natin

Ang mga kasapi ng isang kooperatiba ang naghahalal ng mga kasapi ng Lupon ng mga Direktor sa kanilang taunang pangkalahatang kapulungan. Lahat ng mga direktor ay nagsisilbi sa loob ng dalawang taon.

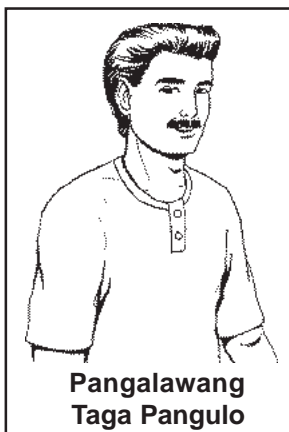
Gansal ang bilang ng mga kasapi sa Lupon, mula 5 hanggang 15. Sila ang mamamahala at magkokontrol sa mga gawain ng kooperatiba. Sila din ang gagawa ng mga patakaran na tugma sa mga alituntunin at resolusyon ng pangkalahatang kapulungan.

Ang mga kasapi ng Lupon ang magsasagawa ng pulong sa loob ng sampung araw pagkaraang sila ay mahalal upang hirangin ang tagapangulo at pangalawang tagapangulo

Lupon ng mga Direktor

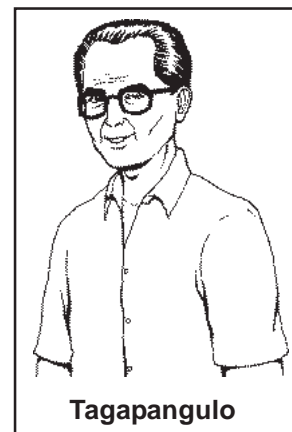
Ang tagapangulo ang mamumuno sa lahat ng pulong ng kooperatiba. Tinitiyak niya na ang lahat ng tuntunin, polisiya, at pamamaraan ay natutupad.

**Pangalawang
Taga Pangulo**

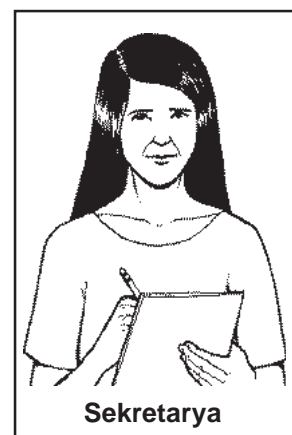
Ang panglawang tagapangulo ang gumaganap sa tungkulin ng tagapangulo kapag wala ito. Siya rin ang tumatayong tagapangulo ng Komite sa Edukasyon at Pagsasanay.

Ang Lupon ng mga Direktor ang maghihirang ng sekretarya at ingat-yaman. Hindi sila kasapi ng Lupon.

Tagapangulo

Ang sekretarya ang mag-iingat ng kompletong talaan ng mga kasapi at rekord ng lahat ng pulong ng Lupon ng mga Direktor at ng Pangkalahatang Kapulungan. Siya rin ang maghahanda ng mga paalala o anunsyo at katitikan ng mga pulong, at gumaganap sa tungkulin ng ingat-yaman kapag wala ito.

Sekretarya

Ingat-yaman

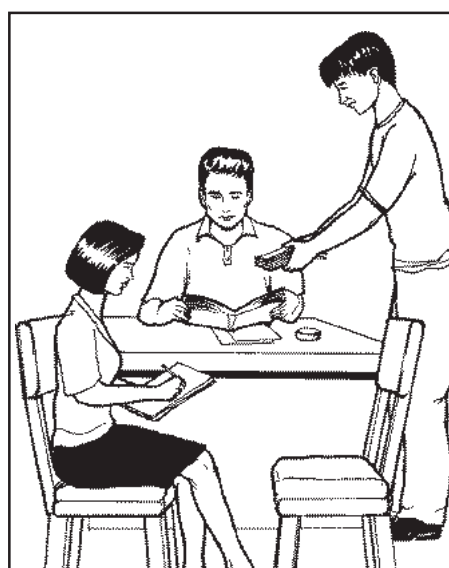
Ang ingat-yaman ang humahawak sa lahat ng salapi, securities, at papeles ng kooperatiba. Siya ang nag-iingat ng kompletong rekord ng mga transaksyong may kaugnayan sa salapi. Siya rin ang nagbabayad, sa rekomendasyon ng tagapamahala o tagapamahala o ng Lupon, ng lahat ng mga transaksyong may kinalaman sa salapi; at nagpapatunay sa pagiging wasto ng cash position ng kooperatiba sa lahat ng mga ulat at pagpahayag hinggil sa pananalapi na isinumite

sa Lupon ng mga Direktor.

Ang Lupon ang hihirang sa mga kasapi ng management staff o staff na mamamahala.

Ang Management Staff ang magpapatupad sa mga patakaran ng Lupon at ng Pangkalahatang Kapulungan upang makamit ang mga layunin ng kooperatiba. Binubuo ito ng sumusunod:

Ang **General Manager** o **Pangkalahatang Tagapamahala** ang namumuno sa araw-araw ng gawain ng kooperatiba. Siya ang kumukuha, namamahala, at nagpapaalis ng mga empleyado, batay sa pagpapatibay ng Lupon.

Ang **Accountant** ang namamahala sa sistemang accounting ng kooperatiba. Siya ang nagahahanda ng buwanang ulat hinggil sa pananalapi o pinansiya o sa Lupon ng mga

Direktor at naglalahad ng taunang ulat hinggil sa pananalapi o pinansiya o financial report sa Pangkalahatang Kapulungan.

Ang **Bookkeeper** ang naghahanda ng sumusunod:

- ◆ balance sheet
- ◆ income statement
- ◆ iba pang ulat hinggil sa pananalapi o financial report para sa mga opisyal at para sa Pangkalahatang Kapulungan.

Ang Bookkeeper din ang tumutulong sa Pangkalahatang Tagapamahala o General Manager.

Subukan Natin Ito

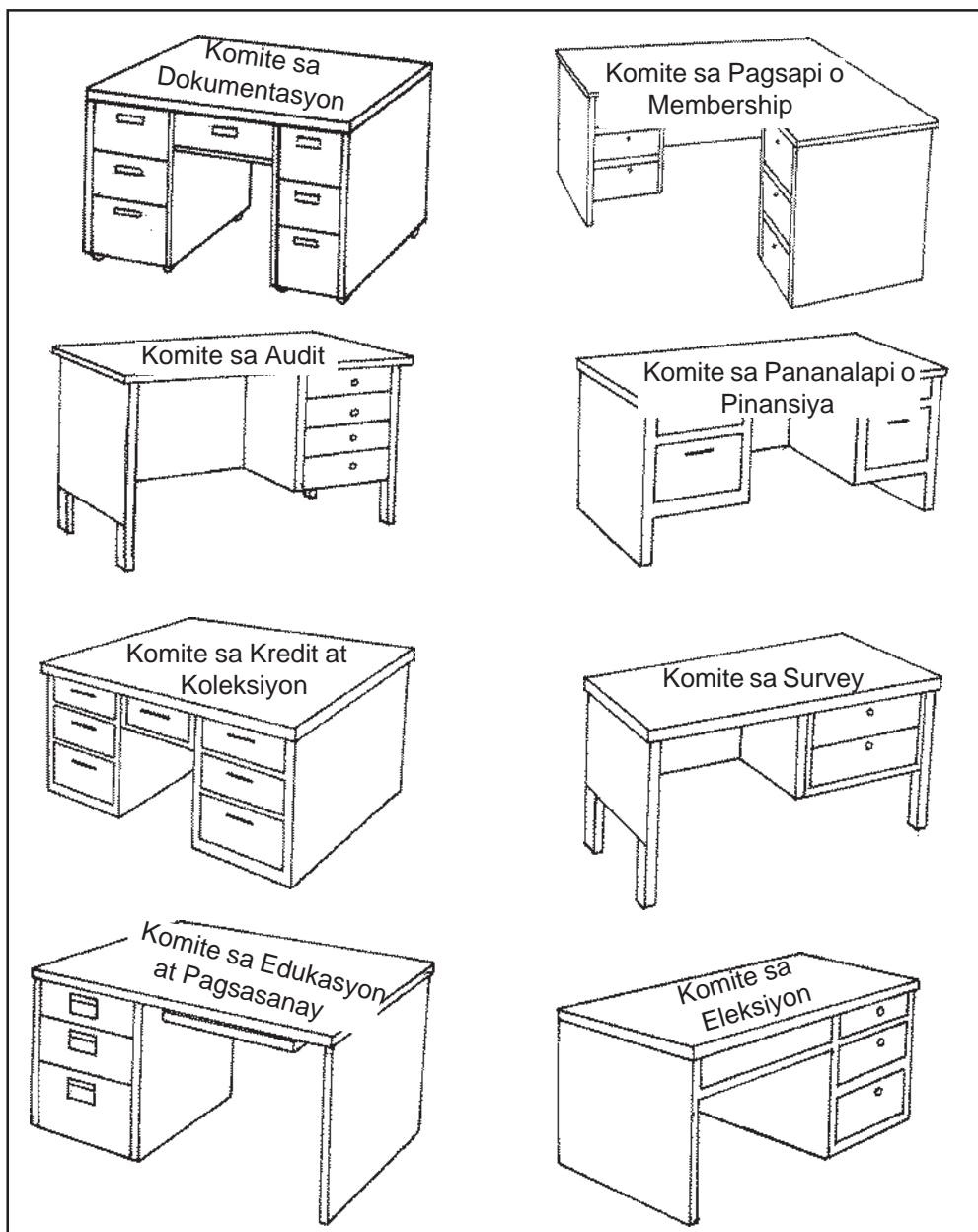
Tingnan natin kung gaano mo naintindihan ang mga mahahalagang paksa sa ating talakayan. Ipares ang mga nasa Hanay A sa mga nasa Hanay B. Gumihit ng linya na mag-uugnay sa dalawa.

A	B
<div data-bbox="225 1081 837 1153">Pangkalahatang Kapulungan</div> <div data-bbox="260 1153 812 1359"> <div data-bbox="461 1205 608 1238">Tagapangulo</div> <div data-bbox="400 1290 707 1323">Pangalawang Tagapangulo</div> </div> <div data-bbox="260 1359 812 1547"> <div data-bbox="475 1391 603 1424">Sekretarya</div> <div data-bbox="464 1473 614 1507">Ingat-Yaman</div> </div> <div data-bbox="260 1547 812 1666"> <div data-bbox="373 1568 663 1659">Pangkalahatang Tagapamahala o General Manager</div> </div>	<div data-bbox="890 1050 1369 1162">Namumuno sa pangkat na namamahala sa araw-araw na gawain o aktibidad ng kooperatiba</div> <div data-bbox="890 1189 1369 1339">Nagbabayad sa lahat ng mga transaksyong may kinalaman sa pananalapi, batay sa rekomendasyon ng tagapamahala.</div> <div data-bbox="890 1373 1369 1449">Naghahalal sa mga kasapi ng Lupon ng mga Direktor.</div> <div data-bbox="890 1485 1369 1561">Gumaganap na tagapangulo ng Komite sa Edukasyon at Pagsasanay.</div> <div data-bbox="890 1597 1369 1666">Nagtatala ng lahat ng pulong ng Lupon at ng Pangkalahatang Kapulungan.</div>

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 53.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

1. Tingnan ang larawan. Anu-ano ang iba't ibang komite ng kooperatiba?

2. Sa nakaraang aralin, natutuhan mo na isang komite ang maghahanda ng mga dokumentong kailangan sa pagpaparehistro ng kooperatiba. Ano ang komiteng ito?

3. Anu-ano ang iba pang komite? Anu-ano ang tungkulin ng bawat komite?

Isulat ang iyong mga sagot sa mga puwang bago mo ihambing sa mga sagot na nasa ibaba.

Ihambing ang iyong sagot dito:

Ang iba't ibang komite ng kooperatiba na makikita sa mga larawan ang sumusunod: mga komite sa dokumentasyon, audit, kredit at koleksiyon, eleksiyon, pagsapi o membership, finance o pananalapi, survey, at edukasyon at pagsasanay.

Sa Aralin 1, nabanggit ang komite sa dokumentasyon bilang komite na maghahanda ng mga dokumento na kailangan sa pagpaparehistro ng kooperatiba.

Alamin Natin

Hi! Ako si Edilberto Mangoc. Ito ang iba't ibang komite na maaari ninyong buuin sa inyong kooperatiba.

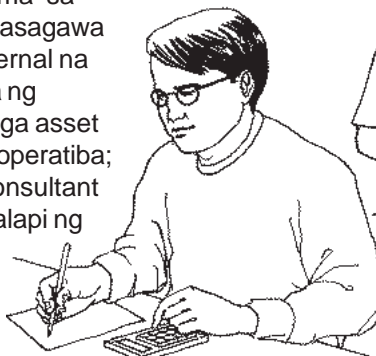

Komite sa Kredit at Koleksiyon

Nagpapasiya hinggil sa mga aplikasyon upang umutang at pagwi-withdraw ng salapi sa bangko at pangongolekta ng mga bayad sa utang.

Komite sa Audit

Nagpapatupad ng sapat at epektibong sistema sa accounting; nagsasagawa ng panloob o internal na audit; gumagawa ng imbentaryo ng mga asset at ari-arian ng kooperatiba; at nagsisilbing konsultant hinggil sa pananalapi ng Lupon.

Komite sa Eleksiyon

Namamahala sa pagsasagawa ng eleksiyon at naghahanda ng mga patnubay hinggil sa nominasyon at eleksiyon ng mga direktor at kasapi ng mga komite.

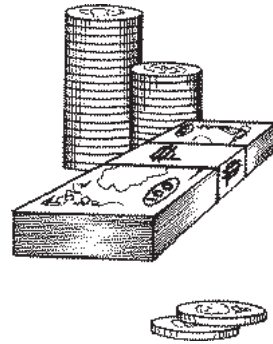
Komite sa Pagsapi o Membership

Nagpapalaganap ng mga idea at gawain ng kooperatiba, at humihikayat ng mga tao upang sumapi sa kooperatiba.

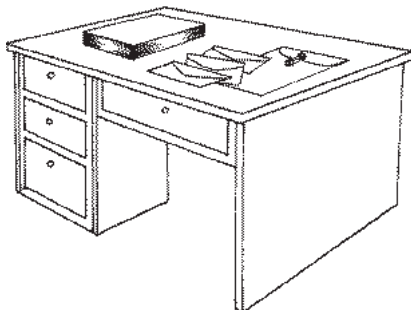
Komite sa Pananalapi o Pinansiya

Nangongolekta ng mga butaw, kontribusyon, at namamahala sa iba pang mga bagay hinggil sa pananalapi o pinansiya. Naghahanap ng pondo.

Komite sa Dokumentasyon

Naghahanda ng lahat ng mga kailangang dokumento, gaya ng patakarang-panloob o By-laws at mga artikulo ng kooperasyon, at iba pang kailangan para sa pagpaparehistro ng kooperatiba.

Komite sa Survey

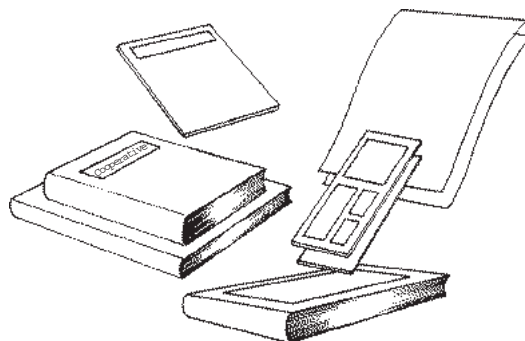
Nangangalap ng mga data o kaugnay na impormasyon hinggil sa kooperatiba. Ang survey nito ang nagpapatunay, nagdaragdag ng impormasyon, at naga-update sa data na nakalap ng core group o batayang pangkat.

Komite sa Edukasyon at Pagsasanay

Ang mga kasapi ng komite ay maaaring mula sa Lupon o ang pangkalahatang pagsapi. Ang pangalawang tagapangulo ang nagiging tagapangulo ng komiteng ito.

Ito ang nagplaplano at nagpapatupad ng mga programang hinggil sa edukasyon at pagsasanay, kasama ang mga kasapi, opisyal, mga empleyado, at ang maaaring kasapi ng kooperatiba.

Magbalik-aral Tayo

Gaano mo naintindihan at natatandaan ang mga bagay na iyong pinag-aralan? Kompletuhin ang mga pangungusap sa ibaba. Isulat ang iyong mga sagot sa puwang.

1. Ang komite sa audit ang nagpapatupad ng sapat at epektibong sistema sa _____.
2. Ang komite sa _____ ang nagpapasiya hinggil sa mga aplikasyon upang umutang.
3. Ang komite na nangangalap ng data at iba pang impormasyon para sa kooperatiba ay ang komite sa _____.
4. Ang komite sa _____ ang naghahanda ng mga patnubay hinggil sa nominasyon at eleksiyon ng mga direktor.
5. Ang komite sa pananalapi o pinansiya ang naghahanap ng _____.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan

- I. Punan ang mga puwang. Kompletuhin ang mga pangungusap sa pamamagitan ng pagsulat ng iyong mga sagot sa puwang. Piliin ang iyong mga sagot mula sa kahon sa ibaba.

Bookkeeper	Lupon ng mga Direktor	Komite sa Pagsapi
Edukasyon at Pagsasanay	Pangkalahatang Kapulungan	Pananalapi

- 1) Ang _____ ang namamahala sa mga gawain ng kooperatiba.
 - 2) Binubuo ng lahat ng kasapi ng kooperatiba ang _____.
 - 3) Maliban sa paghahanap ng pondo, ang Komite sa _____ ang nangongolekta ng mga bayad sa butaw at kontribusyon.
 - 4) Ang _____ ang humikikayat sa mga tao na maging kasapi ng kooperatiba.
 - 5) Ang income statement at balance sheet ay inihahanda ng _____.
- II. Magtala ng limang komite ng kooperatiba.
- _____
- _____
- _____

- III. 1) Ano ang kahalagahan ng iba't ibang opisyal ng kooperatiba?
- _____
- _____
- _____

- 2) Kung ikaw ang mamumuno ng isang komite ng kooperatiba, ano ang pipiliin mong komite? Bakit?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 53–54.

Bago ka magpatuloy sa susunod na aralin, basahin ang buod (*Tandaan Natin*) upang matandaan mo ang mga mahahalagang paksang ating tinalakay sa araling ito.

Tandaan Natin

- 1) Nangangailangan ang kooperatiba ng mga taong tapat, may sapat na kakayahan, at kusang loob na mamamahala sa mga gawain nito. Ang mga taong ito ang gaganap sa sumusunod na posisyon:
 - ◆ Tagapangulo;
 - ◆ Pangalawang tagapangulo;
 - ◆ Sekretarya;
 - ◆ Ingat-yaman;
 - ◆ Auditor;
 - ◆ Tagapamahala;
 - ◆ Accountant; at
 - ◆ Bookkeeper
- 2) Tumutulong ang iba't ibang komite sa pamamahala ng kooperatiba. Kabilang dito ang sumusunod:
 - ◆ kredit at koleksiyon
 - ◆ audit
 - ◆ eleksiyon
 - ◆ pagsapi
 - ◆ pananalapi o pinansiya
 - ◆ dokumentasyon
 - ◆ survey
 - ◆ edukasyon at pagsasanay
- 3) Ang tagumpay ng kooperatiba ay nakasalalay sa bawat kasapi nito. Ang mga kasapi ang bumubuo ng Pangkalahatang Kapulungan na nagpatibay ng mga proyekto ng kooperatiba at naghahalal sa Lupon ng mga Direktor.

Tapos mo na ang Aralin 2. Sagutan ang sumusunod na tanong upang malaman kung natatandaan mo ang mga mahahalagang paksang ating tinalakay sa araling ito.

Tulungang Umunlad ang Iyong Kooperatiba

Sa mga nakaraang aralin, natutuhan mo ang tungkol sa mga tao at pangkat na bumubuo sa kooperatiba. Ang mga tao at mga pangkat na mga ito ay mahalaga sa kooperatiba. Kung wala sila, hindi tatakbo ang kooperatiba. Ang isang mahusay na kooperatiba ay dapat tumatakbo, hindi lamang sa loob ng maikling panahon, kundi sa loob ng mahabang panahon. Paano mo mapapatakbo ang isang kooperatiba? Paano mo ito palalaguin?

Pagkatapos mong pag-aralan ang aralin na ito, may kakayahan ka nang:

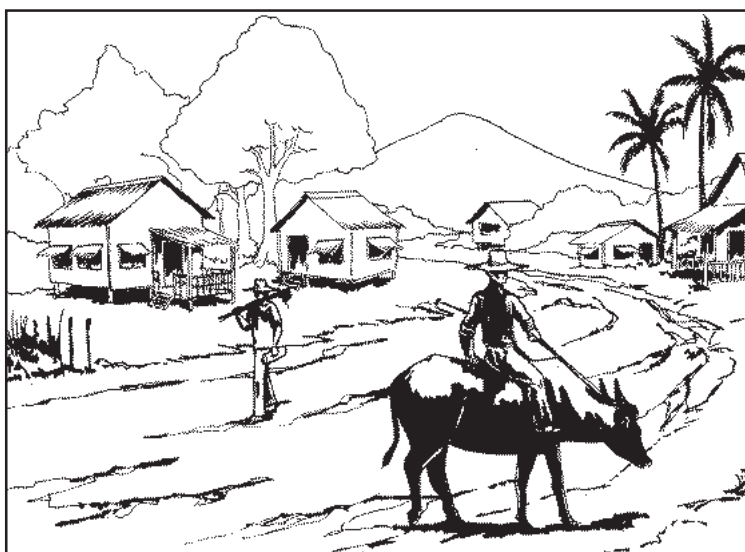
- ◆ isa-isahin ang mga paraan kung paano mapapaunlad ang kooperatiba; at
- ◆ talakayin ang mga mahalagang bahagi ng isang mahusay na programa at kung papaano mo ito magagamit upang maging matagumpay ang kooperatiba.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito

Pag-aralan at suriin ang kuwento ng Lamac Multi-Purpose Cooperative.

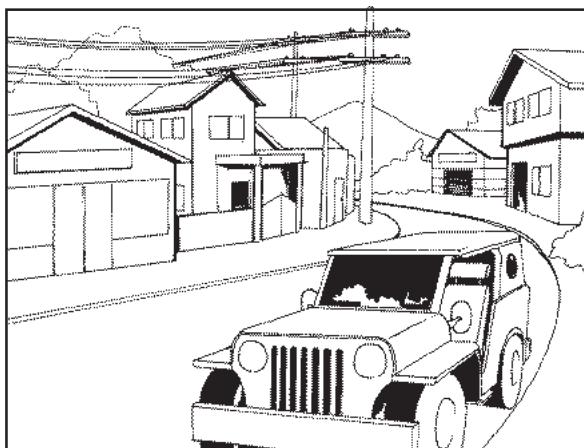
Ang Lamac ay isang mahirap na baryo sa Pinamungajan, Cebu. Noon, walang daan, kuryente, transportasyon, at dumadaloy na tubig sa baranggay. Mahihirap ang mga taong nakatira dito.

Nagpasiya ang mga tao na paunlarin ang kanilang mga buhay at ang kanilang pamayanan. Bumuo sila ng kooperatiba upang tulungan makaahon sa hirap ang kanilang baranggay.

Ang kanilang kapital ay ₱3,500.00 lamang at ginamit ito upang makapagpatayo ng isang tindahan.

Sa pamamagitan ng pagkakaisa, pananalig, at puspasang pagtatrabaho, napaunlad ng mga kasapi ng kooperatiba ang kani-kanilang mga buhay at nakatulong sa pagpapaunlad ng kanilang pamayanan. Ngayon, mayroon nang sariling tanggapan, panaderya, parmasya, at gilingan ng palay at mais ang kooperatiba. Pinarangalan itong isa sa tatlong pinakamahusay na kooperatiba ng Land Bank of the Philippines noong 1995.

1. Paano nakaahon sa hirap ang mga taga-Lamacan?

2. Anu-ano ang mga salik na nakatulong upang maging matagumpay ang kanilang kooperatiba?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 54.

Sa pamamagitan ng determinasyon at puspusang pagtatrabaho, napalago ng mga taga-Lamacan ang kanilang kooperatiba. Anu-ano ang iba pang mga salik na nakatutulong upang mapalago ang kooperatiba? Ipagpatuloy ang pagbabasa upang malaman mo ang sagot dito.

Basahin Natin Ito

Ang isang kooperatiba ay kailangang maging dinamiko (masigla at malakas) upang matugunan ang nagbabagong pangangailangan at suliranin ng mga kasapi nito at maging ng pamayanan. Kailangang palawakin nito ang operasyon sa negosyo upang mapagsilbihan ang mga pangangailangan ng mga kasapi nito. Tingnan natin ang kalagayan ng Brgy. Pasencia Multi-Purpose Cooperative na nagpapakatabo ng isang kantina sa kasalukuyan.

Sa isang pangkalahatang pulong ng Brgy. Pasencia Multi-Purpose Cooperative:

Gng. Reyes: Ginoong Tagapangulo, nais ko pong magmungkahi sa Lupon.

Tagapangulo: Sige, ipagpatuloy mo.

Gng. Reyes: Alam naman natin na pahirap nang pahirap ang panahon ngayon. Tumataas ang presyo ng bilihin at pati na rin ang pagpapa-aral ng ating mga anak. Hindi ko na mapagkakasya ang suweldo ng aking asawang mekaniko. Umaasa akong maiisipan ng Lupon na magsagawa ng mga livelihood projects na makatutulong sa aming mga housewife na magkaroon ng dagdag na kita.

Gng. Guzman: Sumasang-ayon ako kay Gng. Reyes. Marahil, maaaring magkaroon ng bagong negosyo ang kooperatiba upang matulungan ang mga kasapi nito.

Gng. Reyes: Oo. Maaaring gamitin natin ang ilang bahagi ng ating kita mula sa kantina sa pagbili ng mga makinang pantahi. Marunong akong magtahi ng mga damit at ng mga doormat. Maaari ko ring turuan ang mga ibang housewife kung interesado sila.

Pag-isipan Natin Ito

Batay sa dayalog sa itaas, ano ang kasalukuyang negosyo ng Brgy. Pasencia Multi-Purpose Cooperative? Ano ang proyekto o negosyo na iminumungkahi ng mga kasapi nito? Sa tingin mo, makatutulong ba sa mga kasapi ng kooperatiba ang pagtatayo ng ibang negosyo? Bakit o bakit hindi?

Isulat ang iyong sagot sa puwang, Pagkatapos mong gawin iyan, maaari mong ihambing ang iyong sagot sa halimbawang sagot sa ibaba.

Ang kooperatiba ay nagpapatakbo ng isang kantina sa kasalukuyan. Iminungkahi ng mga kasapi na bukod sa kantina, maaaring bumili ang kooperatiba ng mga makinang pantahi upang masimulan nila ang proyektong paggawa ng mga damit at mga doormat.

Oo, sa tingin ko, ang pagkakaroon ng ibang negosyo ay nakatutulong sa mga kasapi ng kooperatiba na magkaroon ng karagdagang kita.

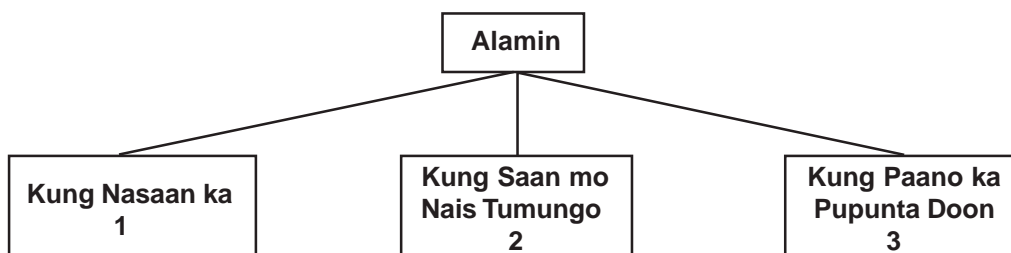
Ang isang dinamikong organisasyon ay nangangahulugang isang dinamikong pamumuno. Ang mga pinuno ng kooperatiba ay dapat nagplaplano, nag-oorganisa, at gumagamit ng resources ng kooperatiba. Kailangang magkaroon sila ng mga mahusay na programa para sa kooperatiba. Ano ang isang mahusay na programa? Tingnan natin sa susunod na bahagi.

Alamin Natin

Ang isang mahusay na programa ay kailangangang sistematiko at planado. Upang magkapagplano ng isang mahusay na programa, sundan itong prosesong may tatlong hakbang:

Paano Gumawa ng Isang Mahusay na Plano

Tingnan natin ang sitwasyon ng Brgy. Pasencia Multi-Purpose Cooperative. Ipagpalagay na ikaw ay kasapi ng Lupon ng mga Direktor. Makatutulong sa iyo ang mga hakbang na ito upang gumawa ng mga programa para sa kooperatiba. Ipapakita sa iyo ngayon kung papaano makatutulong sa iyo ang mga hakbang na nasa itaas sa pagpaplano ng mga programa.

1. Alamin kung nasaan ka.

Ang mga kasapi ng iyong kooperatiba ay mga housewife na gustong tumulong sa kanilang mga asawa na magkaroon ng karagdagang kita. Ang target ng kooperatiba ay magkaroon ng proyektong pangkabuhayan para sa kanila. Iminungkahi ng mga kasapi na bumili ng mga makinang pantahi upang maaari silang gumawa ng mga damit, doormat, at iba pang bagay na maaaring ibenta ng kooperatiba.

2. Alamin mo kung saan mo nais tumungo.

Ang proyektong ito ay makatutulong sa inyong mga kasapi na magkaroon ng dagdag na kita. Isa itong paraan upang mapaunlad ang buhay ng inyong mga kasapi. Ito ang nais mong mangyari. Ito ang layunin ng inyong kooperatiba.

3. Alamin kung paano ka makapupunta doon.

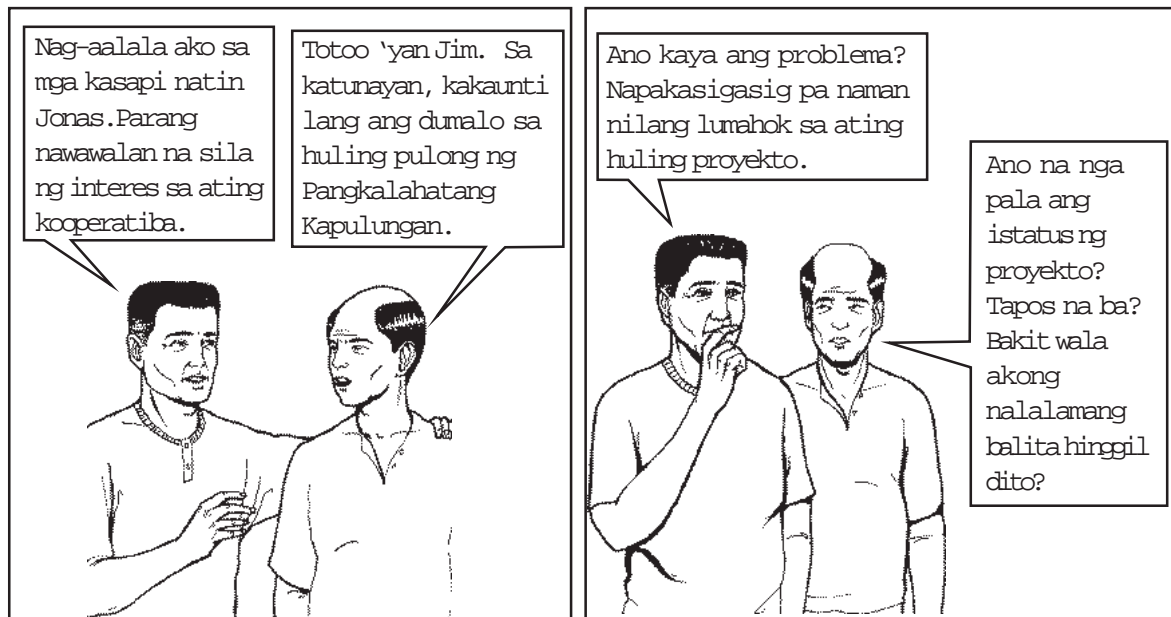
Saan ka kukuha ng salaping gugugulin para sa proyekto? Maaari mong gamitin ang kita mula sa kasalukuyang negosyo upang gawing kapital ng bagong proyekto. Maaari ka ring mag-isip ng ibang mapagkukunan ng pondo. Gamitin mo ang salaping makokolekta sa pagbili ng mga makinang pantahi. Kailangan mo ring kausapin ang mga posibleng bibili ng inyong produkto.

Ang isang mahusay na programa ay hindi lamang kailangang maging sistematiko at planado. Ang pinakamahalaga, kailangan itong ipatupad at mapangasiwaan. Bilang isang mabuting lider, kailangan mong i-follow-up ang lahat ng proyekto ng kooperatiba upang tiyakin na nasusunod ang lahat ng plano. Maaari mo ring tiyakin ang aktibong pakikilahok ng mga kasapi sa pamamagitan ng pagbibigay sa kanila ng ulat hinggil sa kasalukuyang istatus ng bawat proyekto. Sa ganitong paraan, mapapanatili ang kanilang interes.

Basahin Natin Ito

Napakahalaga ng pakikilahok ng mga kasapi sa proyekto ng kooperatiba. Ano ang mangyayari kung hindi hahayaang lumahok ang mga kasapi? Narito ang isang sitwasyon sa Brgy. Olivaro Multi-purpose Cooperative. Basahin natin ito.

Pag-isipan Natin Ito

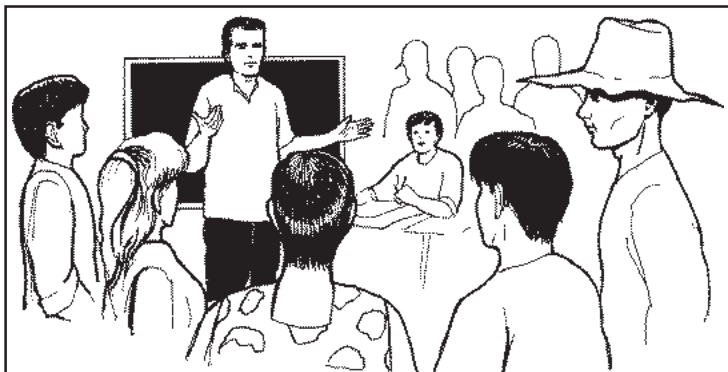
Ano ang mangyayari sa kooperatiba kapag nawalan na ng interes ang mga kasapi nito? May mga maaaring gawin ba upang manumbalik ang kanilang interes? Anu-ano ang mga ito? Ano sa tingin mo ang kahalagan ng pakikilahok ng mga kasapi sa isang kooperatiba? Pag-isipan mo ang mga sagot mo sa mga tanong na ito. Pagkatapos, ipagpatuloy mong basahin ang susunod na bahagi.

Alamin Natin

Ang Kahalagahan ng Pakikilahok

Ang pakikilahok ang motibasyon ng mga kasapi ng kooperatiba na ibahagi ang kanilang mga idea at karanasan. Nahihikayat silang ibahagi ang kanilang mga talento o kakayahan, pagiging mapamaraan, at pagkamalikhain tungo sa pagkamit ng mga hangarin at layunin ng kooperatiba.

Bigyan ang inyong mga kasapi ng papel sa pagpapasiya at iba pang gawain ng kooperatiba. Kapag nararamdaman ng mga kasapi ng pangkat na bahagi sila ng organisasyon, gugustuhin nilang magtagumpay ang kanilang organisasyon. Para sa kanila, ang suliranin ng samahan ay nagiging “atin” at hindi “kanila.” Kapag pinag-uusapan ang kooperatiba, sinasabi nilang “tayo” at hindi “sila.” Nagkakaroon ng “pakiramdam ng pagmamay-ari” o “sense of ownership” ang mga kasapi kaya sila nagkakaroon ng malasakit para sa tagumpay at kagalingan ng kooperatiba.

Paano kung nawala ang interes ng mga kasapi ng kooperatiba? Paano mo ito mapapanumbalik?

Sa oras na mawala ang interes at pansin ng mga kasapi nito, dagdag na gawain ang kailangan upang maibalik ang kanilang interes.

Narito ang ilang paraan na makatutulong sa nga pinuno o lider ng kooperatiba upang mapanumbalik ang interes ng mga kasapi sa kooperatiba.

Buksan ang mga linya ng komunikasyon sa pagitan ng pamunuan o ng mga opisyal at mga kasapi, Kailangan mong alamin ang mga suliranin ng inyong mga kasapi. Kinakailangang maari ka nilang matakbuhan anumang oras.

- ◆ Tiyaking nalalaman ng mga kasapi ang mga mahahalaga at napapanahong impormasyon hinggil sa gawain o aktibidad ng kooperatiba.
- ◆ Ipaalam sa mga kasapi ang istatus ng mga iba’t ibang proyekto o gawain ng kooperatiba.
- ◆ Ipatupad ang batas. Tanggalin o parusahan ang mga kasapi na hindi sumusunod sa mga tuntunin ng kooperatiba.

Magbalik-aral Tayo

Naintindihan mo ba ang lahat ng mahahalagang paksa sa ating talakayan? Upang malaman kung natandaan mo, sagutan ang sumusunod na tanong:

1. Anu-ano ang mga mahahalagang hakbang sa paggawa ng isang mahusay na programa?

2. Ano ang isang dinamikong lider?

3. Ano ang kahalagahan ng pakikilahok ng mga kasapi ng kooperatiba?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pahina 54.

Alamin Natin

Narito ang ilan pang mga gawain na makatutulong upang lumago ang kooperatiba. Basahin at tandaan mo ang mga ito. Makatutulong sa iyo ito kapag magtatatag ka ng isang kooperatiba sa hinaharap.

Mangampanya upang magkaroon ng mga bagong kasapi

Hikayatin at kumbinsihin ang mga tao sa inyong pamayanan na sumapi sa inyong kooperatiba. Ang komite sa edukasyon at pagsasanay ang gagawa ng programa ng edukasyon, pagsasanay, at mga gawaing humihikayat sa iba na sumapi upang dumami ang bilang ng mga kasapi ng kooperatiba.

Kaalinsabay nito, ang Komite sa Pagsapi o membership ang makikipagtutulungan sa Komite sa Edukasyon at Pagsasanay sa pagpapalaganap ng mga idea at gawain, at pangangampanya para sa mga bagong kasapi.

Bigyan ng edukasyon at pagsasanay ang inyong mga kasapi

Mahalaga ang edukasyon. Nakasalalay ang tagumpay ng inyong kooperatiba sa mga tao. Ang uri at kalidad ng kanilang halagahan o values, saloobin o attitude, at kaalaman ang magtatakda ng kinabukasan ng inyong kooperatiba. Ito ang dahilan kung bakit kailangang mapaunlad ang mga kasapi at mga opisyal ng inyong kooperatiba. Ang

pinakamainam na paraan upang gawin ito ay sa pamamagitan ng edukasyon at pagsasanay. Sa pamamagitan ng mga ito, maaari mong ibahagi sa mga kasapi ng inyong kooperatiba ang mga angkop na kaalaman, kakayahan, saloobin o attitude, at halagahan o values.

Pag-isipan Natin Ito

Anu-ano ang ilan sa mga wastong kaalaman at kakayahan ang kailangan mong ibahagi sa mga kasapi at opisyal? Anu-ano ang ilan sa mga halagahan at saloobin na maibabahagi mo sa kanila? Pag-isipan mo ang mga ito bago ka magpatuloy. Ipagpatuloy mo ang iyong pagbabasa upang malaman mo ang mga sagot sa mga tanong na ito.

Basahin Natin Ito

Ang kaalaman at kakayahan na kailangan mong ibahagi sa iyong mga kasapi at opisyal ay ang sumusunod:

- ◆ Ang kaalaman hinggil sa mga prinsipyo at pamamaraan ng kooperatiba;
- ◆ Ang layunin at hangarin ng inyong kooperatiba;
- ◆ Ang patakaran ng kilusang kooperatiba; at
- ◆ Mga patakaran at paraan ng pagpapatakbo ng inyong kooperatiba.

Ilan sa mga halagahan o values at saloobin o attitude na maaari mong ibahagi sa kanila ay ang sumusunod:

- ◆ Katapatan at kooperasyon;
- ◆ Pagiging marangal at may integridad;
- ◆ Pagiging mapag-impok at pagtitiwala sa sarili; at
- ◆ Mabuting pamumuno sa pamayanan.

Saka lamang magkakaroon ng tunay na kaunlaran at paglago kung mayroong kaunlaran at paglago sa mga tao.

Tandaan Natin

May mga paraan at aktibidad na maaari ninyong ipatupad upang palaguin ang inyong kooperatiba. Kabilang dito ang sumusunod:

- ◆ Magkaroon ng mga proyektong tutugon sa mga nagbabagong pangangailangan ng inyong mga kasapi.

- ◆ Ipatupad ang mga hakbang sa paggawa ng isang mahusay na programa at ipatupad ang inyong mga programa.
- ◆ Bigyan ang inyong mga kasapi ng pagkakataon na lumahok sa pagpapasiya at iba pang gawain.
- ◆ Mangampanya upang magkaroon ng mga bagong kasapi.
- ◆ Bigyan ng edukasyon at pagsasanay ang mga kasapi at pamunuan ng inyong kooperatiba upang mapaunlad ang kanilang kakayahan, kaalaman, saloobin, at halagahan na makatutulong sa inyong kooperatiba na lumago.

Binabati kita! Tapos mo nang pag-aralan ang modyul na ito. Upang matulungan kang matandaan ang mga mahahalagang paksang ating tinalakay sa modyul na ito, basahin ang buod sa ibaba.

Ibuod Natin

Sa modyul na ito, natutuhan mo kung paano magtatag ng isang kooperatiba. Nalaman mo ang mga pagkakaiba ng Mga Artikulo ng Kooperasyon at Ang mga Patakarang-panloob ng Kooperatiba. Natutuhan mo rin kung paano magkuwenta ng kabuuang bilang ng mga bahagi ng authorized share capital.

Pagkatapos mong pag-aralan ang modyul na ito, nauunawaan mo na ngayon na ang tagumpay ng kooperatiba ay nakasalalay sa mga taong mamamahala nito. Kinakailangang sila ay mga taong may integridad, matapat, at kusang-loob na maglilingkod para sa kooperatiba.

Mahalagang tumatakbo ang isang kooperatiba hindi lamang sa loob ng maikling panahon, kundi sa loob ng mahabang panahon. Kailangang dinamiko o masigla ito upang matugunan ang nagbabagong pangangailangan ng mga kasapi nito. At pinakamahalaga sa lahat, kinakailangang mapaunlad at mapalago ang mga kasapi nito. Saka lamang magkakaroon ng tunay na kaunlaran kung mayroong kaunlaran at paglago sa mga kasapi ng kooperatiba.

Anu-ano ang Iyong mga Natutuhan?

Sagutan ang pagsusulit sa ibaba sa abot ng iyong makakaya. Sa Bahagi II ng pagsusulit na ito, maaaring mangailangan ka ng dagdag na papel upang masagutan ang mga tanong.

I. Bilugan ang titik ng iyong sagot.

1. Anu-ano ang makikita sa Mga Artikulo ng Kooperasyon?
 - a. Mga posisyon at tungkulin ng mga opisyal o pamunuan
 - b. Layunin at hangarin ng kooperatiba

- c. Pangalan at tirahan ng mga tagapagtatag
 - d. b at c
2. Alin sa sumusunod ang hindi kasama sa mga dokumentong kailangang isumite para sa rehistrasyon ng kooperatiba?
 - a. Mga Patakarang-panloob o Batas ng Kooperatiba
 - b. Mga Artikulo ng Kooperasyon
 - c. Economic Survey
 - d. Business permit
 3. Alin ang hindi paraan sa pagtatatag ng isang kooperatiba?
 - a. Pagbuo ng isang core group o batayang pangkat
 - b. Pagsasagawa ng pre-membership seminar
 - c. Pagbabayad ng Buwis
 - d. Pagsusumite ng mga mahahalagang dokumento sa Cooperative Development Authority
 4. Alin ang mga paraan upang mapalago at maging matagumpay ng inyong kooperatiba?
 - a. Pagbibigay edukasyon at pagsasanay sa mga kasapi ng kooperatiba.
 - b. Pagpapalano, pagpapatupad, at pamamahala ng mga mahuhusay na programa.
 - c. Pagpapalano at pagsasagawa ng mga proyektong tutugon sa mga pangangailangan ng inyong mga kasapi.
 - d. Lahat ng nasa itaas.
 5. Alin ang hindi pangkat sa isang kooperatiba?
 - a. Pangkalahatang Kapulungan
 - b. Grand Jury
 - c. Lupon ng mga Direktor
 - d. Komite sa Eleksiyon
 6. Alin ang tungkilin ng Lupon ng mga Direktor?
 - a. mamahala at magkontrol sa mga gawain ng kooperatiba
 - b. gumawa ng mga polisiya na katugma ng mga patakarang-panloob o by-laws
 - c. pag-iingat ng lahat ng salapi, securities, at papeles ng kooperatiba
 - d. a at b

II. Bigyang solusyon ang sumusunod na problema. Ipakita ang iyong kuwenta (2 puntos bawat isa)

1. Nais ni Jose na bumili ng 20 bahagi o shares ng kooperatiba. Ang bawat share ay katumbas ng ₱100. Ano ang kabuuang halaga ng kaniyang pledged shares? Kung nais niyang magbayad ng ₱600 para sa kaniyang kabuuang bibilhing shares, ano ang kabuuang bilang ng kaniyang paid-up shares?

2. Ang Brgy. Magkaisa Multi-Purpose Cooperative ay may authorized share capital na ₱600,000. Ang bawat share ay nagkakahalaga ng ₱200. Ano ang minimum na halaga ng kabuuang pledged shares ng mga kasapi? ang kanilang paid-up shares?

Ihambing ang iyong mga sagot sa *Batayan sa Pagwawasto* sa pp. 54–56. Kung ang iskor mo ay:

0 – 3	Kailangan mong pag-aralan muli nang maigi ang buong modyul.
4 – 6	Balikan ang mga bahagi ng modyul na hindi mo naintindihan.
7 – 9	Mahusay! Pagbalik-aralan lamang ang mga bahagi ng pagsusulit na hindi mo nakuha nang tama.
10	Napakahusay! Marami kang natutuhan sa modyul na ito. Maaari mo nang pag-aralan ang susunod na modyul.

Batayan sa Pagwawasto

A. Anu-ano na ang mga Alam Mo? (pp. 2–4)

1. Ang tamang sagot ay **lahat ng nabanggit**. Kapag nagpaparehistro ng inyong kooperatiba, kailangan mong isumite ang mga artikulo ng kooperasyon kalakip ang notipikasyon ng ingat-yaman, mga patakarang-panloob ng kooperatiba, at economic survey.
2. Ang tamang sagot ay **Mga Artikulo ng Kooperasyon**. Isa itong legal na dokumento (ipinanotaryo; may lagda at selyo) na nagsasaad ng pangalan ng mga tagapagtatag o organizer, pangalan ng kooperatiba, mga layunin nito, at iba pa.

Kung ang sagot mo ay economic survey, mali ka. Ang economic survey ay isang pahayag na mula sa resulta ng isang pananaliksik na naglalayong alamin ang kalagayang ekonomiko ng isang pamayanan. Hindi ito legal na dokumento, kung kaya, wala itong lagda at selyo ng notaryo publiko.

Ang notipikasyon o sertipikasyon ng ingat-yaman ay isang dokumentong kalakip ng Mga Artikulo ng Kooperasyon. Isinasaad nito ang halaga ng pledged shares at paid-up shares ng kooperatiba.

3. Ang tamang sagot ay **Pangkalahatang Kapulungan**. Ang mga kasapi ng kooperatiba ang bumubuo sa pangkalahatang kapulungan. Sila ang gumagawa ng mahahalagang desisyon, gaya ng paghalal ng mga opisyal, pagpapatibay ng mga tuntunin at pagpapasiya hinggil sa mga isyu bago ito ipatupad ng Lupon.

Kung ang sagot mo ay komite sa dokumentasyon, eleksiyon, o pananalapi, mali ka. Ang komite sa dokumentasyon ang naghahanda ng mga dokumentong kailangan para sa rehistrasyon ng kooperatiba. Ang komite sa eleksiyon ang namamahala sa lahat ng gawain sa panahon ng eleksiyon. Ang komite sa pananalapi o pinansiya, sa kabilang banda, ang nag-aasikaso sa pondo ng kooperatiba.

4. Ang tamang sagot ay **economic survey**. Ang economic survey ay isang paglalahad na naglalarawan sa kalagayang ekonomiko ng isang pamayanan.

Kung ang sagot mo ay Mga Artikulo ng Kooperasyon, patakarang-panloob, o poll survey, mali ang sagot mo. Ang mga artikulo ng kooperasyon ang nagsasaad ng mahahalagang impormasyon hinggil sa kooperatibang irerehistro. Ang Mga Patakarang-panloob o By-laws ang mga tuntunin ng kooperatiba na isasagawa ng mga opisyal sa pagpapatakbo ng kooperatiba. Ang poll survey ay tanong o isang set ng mga tanong hinggil sa isang isyu at naglalayong malaman ang opinyon ng mga tao.

5. Ang tamang sagot ay **Komite sa Pananalapi**. Isa sa mga tungkulin ng komite ang mangolekta ng membership fees at iba pang kontribusyon.

Kung ang sagot mo ay komite sa pagsapi, dokumentasyon, o edukasyon at pagsasanay, mali ang sagot mo. Narito ang mga paliwanag:

Ang Komite sa Pagsapi o Membership ang nangangampanya upang sumapi ang mga tao sa pamamagitan ng pagpapalaganap ng mga ideya at gawain ng kooperatiba.

Ang Komite sa Dokumentasyon ang naghahanda ng mga kailangang dokumneto sa pagpaparehistro ng kooperatiba.

Ang Komite sa Edukasyon at Pagsasanay ang nagpaplano at nagpapatupad ng mga programa hinggil sa edukasyon at pagsasanay para sa mga kasapi ng kooperatiba.

6. Ang tamang sagot ay **accountant**. Ang accountant ang nagsusumite ng ulat pampinansiya sa Lupon ng mga Direktor.

Kung ang sagot mo ay ingat-yaman, tagapangulo, o auditor, mali ang sagot mo. Tungkulin ng ingat-yaman na mag-ingat at magrekord ng mga transaksyong may kinalaman sa cash o salapi. Tungkulin naman ng tagapangulo na mamuno sa panahon ng eleksiyon at tiyaking nasusunod ang lahat ng tuntunin at regulasyon. Ang bookkeeper ang naghahanda ng mga ulat pampinansiya o financial report na isusumite ng accountant.

7. Ang tamang sagot ay **core group o batayang pangkat**. Ang unang hakbang sa pagtatatag ng isang kooperatiba ang pakikipag-usap sa mga taong interesadong magtatag ng isang kooperatiba at tipunin ang inyong mga sarili upang bumuo ng isang core group o batayang pangkat. Ang core group ang magsisimula ng lahat ng gawain o aktibidad ng koperative.

Kung ang sagot mo ay komite sa Dokumentasyon, Eleksiyon, o Lupon ng mga Direktor, mali ang sagot mo. Ang mga kasapi ng Lupon ng mga Direktor at ng iba't ibang komite ay inihahalal sa unang pulong ng pangkalahatang kapulungan.

8. Ang sagot ay **lahat ng nabanggit**. Ang kahalagahan o dahilan ng pagsasagawa ng pre-membership seminar ay upang maipalahad ang mga ideya at gawain ng kooperatiba. Sa pamamagitan ng pagbabahagi ng mga ideya, mahihikayat mo ang mga tao na sumapi sa inyong kooperatiba.

9. Ang tamang sagot ay **pagpapasiya**. Kapag hinayaan mong makibahagi ang iyong mga kasapi sa pagpapasiya o paggawa ng mga desisyon, mararamdaman nila na bahagi sila ng kooperatiba. Dahil dito, magiging interesado sila sa mga gawain ng kooperatiba.

Kung ang sagot mo ay accounting o pulong ng lupon ng mga direktor, mali ang sagot mo. Nangangailangan ng espesyal na kakayahan at

kaalaman ang accounting. Hindi lahat ng mga kasapi ay makaiintindi ng proseso ng accounting, kung kaya, hindi mainam na lumahok sila sa gawaing ito. Ang pulong ng lupon ay para sa mga direktor ng lupon lamang. Tinatalakay nila dito ang mga mahahalagang isyu hinggil sa kooperatiba.

10. Ang tamang sagot ay **lahat ng nabanggit**. Sa pamamagitan ng patuloy na edukasyon at pagsasanay, maaring maibahagi ng mga opisyal ng kooperatiba ang wastong kaalaman, kakayahan, saloobin o attitudes, at halagahan o values sa kanilang mga kasapi.

11. Ang tamang sagot ay **₱2,000**. Sa ilalim ng Cooperative Code ng Pilipinas, ang kabuuang paid-up shares ay hindi bababa sa ₱2,000.

Kung ₱10,000, ₱5,000, o ₱12,000 ang sagot mo, mali ka dahil higit na mataas ang mga ito sa itinakdang halaga ng Cooperative Code.

B. Aralin 1

Subukan Natin Ito (pahina 6)

Ang bawat mag-aaral ay inaasahang magbibigay ng magkakaibang sagot. Narito ang ilang halimbawang sagot.

- 1) Ang suliranin sa aming pamayanan ay kahirapan, kakulangan ng sapat na trabaho, mga basurang nabubulok sa lansangan, kakulangan ng malinis na inuming tubig, at iba pa.
- 2) Walang kooperatiba sa aming baranggay.
- 3) Sa tingin ko, kailangang maorganisa ang mga tao sa aming pamayanan. Makatutulong itong malunasan ang mga suliraning tulad ng kakulangan ng trabaho, kahirapan, at iba pa.
- 4) Mayroong sapat na bilang ng mga tao sa aming pamayanan na tatangkilik sa mga produkto o serbisyo ng isang kooperatiba.
- 5) Sa tingin ko, may mga taong may sapat na kakayahan at kusang-loob na mamamahala sa kooperatiba.
- 6) Kung sama-samang magtatrabaho ang mga tao, at gagampanan ng mga lider o pinuno ang kanilang mga tungkulin, tatakbo ang kooperatiba sa loob ng maraming taon.

Magbalik-aral Tayo (pp. 10–11)

Ang mga sagot mo ay dapat katulad ng mga ito:

- 1) Pag-aaralan ng core group o batayang pangkat ang kalagayang ekonomiko ng kanilang pamayanan.

- 2) Ang mga mahahalagang dokumento na kailangan sa pagpaparehistro ng kooperatiba ay: Ang mga Artikulo ng Kooperasyon, Mga Patakarang-panloob ng Kooperatiba, at Economic Survey.
- 3) Sa Cooperative Development Authority iparerehistro ang isang kooperatiba.

Pag-aralan at Suriin Natin Ito (pahina 11-14)

Ang mga sagot mo ay dapat katulad ng mga ito:

- 1) Ang Pangkalahatang Impormasyon ay naglalaman ng panukalang pangalan at uri ng kooperatiba, pangkat ng mga kasapi, address ng kooperatiba, bilang ng mga orihinal na kasapi, at mungkahing bilang ng pagdami ng mga kasapi sa unang tatlong taon.
- 2) Layunin ng Brgy. Olivaro Muti-Purpose Cooperative na mapaunlad ang mga buhay ng mga kasapi nito at pag-isahin ang mga kasapi ng kooperatiba. Panukala nitong magpatakbo ng isang maliit na restoran at magtinda ng mga groseriya.
- 3) Ang bahaging ito ang naglalaman ng kalagayang ekonomiko ng mungkahing area ng operasyon at ang mga kagamitan at kakayahang kailangan sa pagpapatakbo ng negosyo.
- 4) P150,000 ang target na kita ng operasyon para sa unang taon. Pinaplano nitong ipuhunan ang kita sa pagpapagawa ng sarili nitong gusali.
- 5) Ang bahaging ito ang nagsasaad ng mga pangalan ng mga taong mamamahala sa kooperatiba at ang mga sahod ng bawat isa.

Subukan Natin Ito (pp. 16–17)

Ihambing ang iyong sagot dito:

Ang mga pagkakatulad ng dalawang dokumento ay: pareho silang naglalaman ng mga layunin at hangarin ng kooperatiba; pareho silang naglalaman ng impormasyon hinggil sa mga kasapi ng kooperatiba.

Magkaiba ang dalawa dahil ang mga artikulo ng kooperasyon ay isang legal na dokumento na nagsasaad ng mga batayang impormasyon hinggil sa kooperatiba para sa pagpaparehistro ng kooperatiba sa CDA. Samantalang ang mga patakarang-panloob ng kooperatiba naman ay mga tuntunin at regulasyon na ipatutupad ng kooperatiba upang tiyaking maayos ang pamamahala sa mga gawain at kasapi nito.

Sagutan Natin Ito (pahina 18)

1. $ASC/HBS = KB$

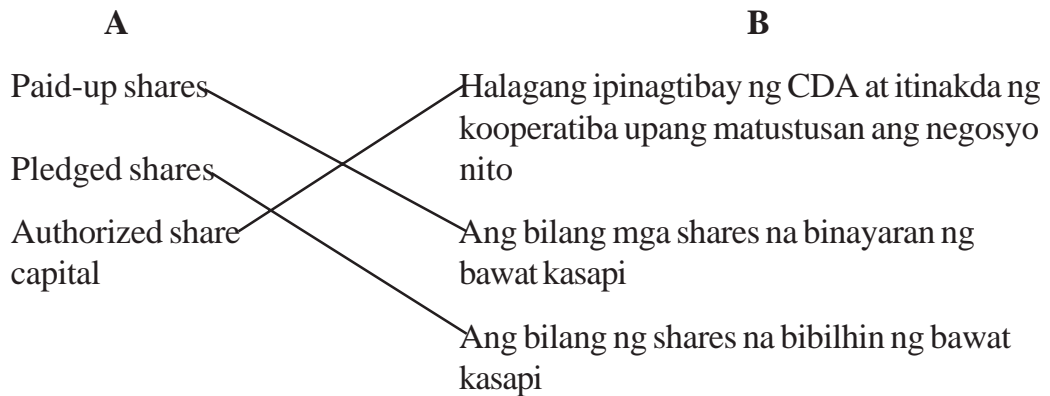
$\text{₱}1,000,000/\text{₱}250 = 4,000$ kabuuang bilang ng mga bahagi

2. $ASC/HBS = KB$

$\text{₱}1,500,000/\text{₱}150 = 10,000$ kabuuang bilang ng mga bahagi.

Subukan Natin Ito (pahina 19)

Ihambing ang mga sagot mo dito:

Sagutan Natin Ito (pahina 21)

1. $ASC/HBS = KB$

$\text{₱}2,000,000/\text{₱}250 = 8,000$ kabuuang bahagi

Kuwentahin ang minimum ng kabuuang pledged shares ng kooperatiba:

$8,000 \text{ bahagi} \times 0.25 (25\%) = 2,000 \text{ bahagi}$

$2,000 \times \text{₱}250 \text{ (halaga ng bawat share)} = \text{₱}500,000$

*Ang mga kasapi ng kooperatiba ay kinakailangang bumili ng hindi bababa sa 2,000 shares mula sa 8,000 bahagi o $\text{₱}500,000$ halaga ng shares.

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pahina 22)

Ang mga sagot mo ay katulad ng mga ito:

- I. 5 Iparehistro ang inyong kooperatiba sa CDA.
- 3 Magsagawa ng isang pre-membership seminar
- 4 Magsagawa ng inyong unang pangkalahatang pulong
- 1 Bumuo ng isang core group o batayang pangkat
- 2 Gumawa ng economic survey
- 6 Tanggapin ang sertipiko ng rehistrasyon mula sa CDA.
- II. 1. Mga Artikulo ng Kooperasyon kalakip ang bonds ng mga opisyal at notipikasyon ng ingat-yaman.
2. Mga Patakarang-panloob o By-laws
3. Economic Survey

III. ASC/HBS = KB

$$\text{₱}800,000 / \text{P } 200 = 4,000 \text{ bahagi}$$

Kuwentahin ang minimum na halaga ng kabuuang pledged share ng kooperatiba:

$$4,000 \text{ bahagi} \times 0.25 (25 \%) = 1,000 \text{ minimum na pledged shares}$$

$$1,000 \times \text{₱}200 (\text{halaga ng bawat share}) = \text{₱}200,000$$

*Ang mga kasapi ng kooperatiba ay kinakailangang bumili ng hindi bababa sa 1,000 shares mula sa 4,000 bahagi o ₱200,000 halaga ng shares.

Pagkatapos, kuwentahin ang minimum na halaga ng kanilang paid-up shares.

$$1,000 \times 0.25 = 250 \text{ shares}$$

$$250 \times \text{₱}200 (\text{halaga ng bawat share}) = \text{₱}50,000$$

Sa 1,000 shares o ₱200,000 na halaga ng shares, kailangang hindi bababa sa 250 shares o ₱50,000 na halaga ng shares ang binayaran.

C. Aralin 2

Subukan Natin Ito (pahina 24)

Ang bawat mag-aaral ay inaasahang magbibigay ng magkakaibang sagot. Narito ang isang halimbawang sagot:

Hindi ako kasapi ng anumang pangkat sa aming pamayanan. Ngunit ang kapatid kong babae ay kasapi ng youth club o samahan ng mga kabataan sa aming baranggay. Ito ang mga posisyon o opisyal ng kanilang samahan: presidente, bise-presidente, sekretarya, ingat-yaman, P.R.O., sergeant-at-arms, at musa.

Magbalik-aral Tayo (pp. 26–27)

Ihambing ang iyong mga sagot sa sumusunod:

- 1) Ang pangkalahatang kapulungan ang nagpatibay ng mga proyekto ng kooperatiba.
- 2) Maliban sa pagpapatibay ng mga proyekto, inihahalal din ng pangkalahatang kapulungan ang mga kasapi ng Lupon ng mga Direktor.

Magbalik-aral Tayo (pp. 27–28)

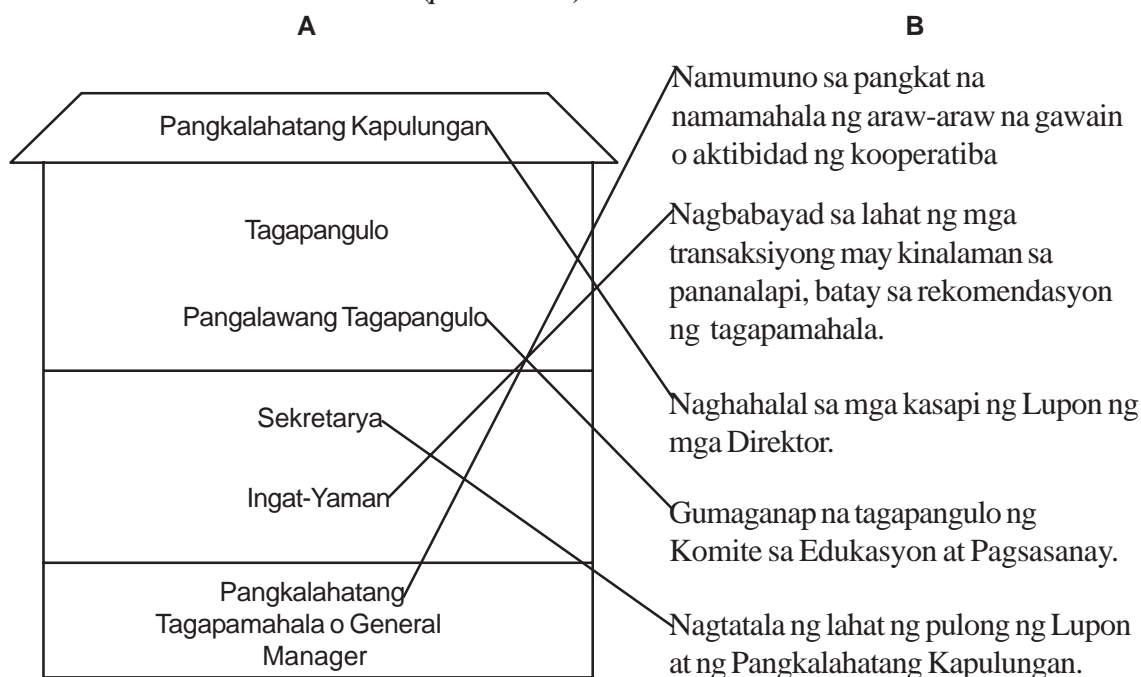
- A. Ang Pangkalahatang Kapulungan ay binubuo ng lahat ng kasapi na may maayos na katayuan. Inihahalal ng mga kasapi ang Lupon ng mga Direktor na nagpapatupad sa mga plano ng kooperatiba. Karapatan at

tungkulin nilang siyasatin at suriin ang libro de kuwenta, mga account, at katitikan ng mga pulong.

B. Ihambing ang iyong sagot dito:

Ang mga kasapi na lumabag sa mga tuntunin o nabigong gampanan ang kanilang mga tungkulin at obligasyon ay sinususpende o itinitiwag batay sa uri at sidhi ng paglabag. Ang mga disciplinary measure ay ipinatutupad batay sa mga tuntunin hinggil sa pagsapi na nakasaad sa Mga Patakarang-panloob ng Kooperatiba.

Subukan Natin Ito (pahina 30)

Magbalik-aral Tayo (pahina 34)

Narito ang mga tamang sagot:

1. sistema ng accounting
2. kredit at koleksiyon
3. survey
4. eleksiyon
5. mga pondo

Alamin Natin ang Iyong mga Natutuhan (pp. 34–35)

Ang mga sagot mo ay dapat katulad ng mga ito:

- I. 1. Lupon ng mga Direktor
2. Pangkalahatang Kapulungan
3. Pananalapi o Pinansiya

4. Komite sa Pagsapi
 5. bookkeeper
- II. Komite sa dokumentasyon, kredit at koleksiyon, pananalapi, pagsapi, at edukasyon at pagsasanay
- Kung ang sagot mo ay survey, komite sa audit at eleksiyon, tama ang sagot mo.
- III. 1) Ang iba't ibang opisyal o ang pamunuan ang nagpapatakbo sa kooperatiba. Sila ang namamahala sa mga gawain ng mga kooperatiba at nagsasaayos ng mga gawain ng mga kasapi upang matiyak ang kooperasyon.
- 2) Ang bawat mag-aaral ay inaasahang magbibigay ng iba't ibang sagot.
- Narito ang posibleng sagot:
- Nais kong maging tagapangulo ng Komite sa Eduksayon at Pagsasanay. Para sa akin, mahalaga ang papel ng komiteng upang maging maunlad ang mga kasapi ng kooperatiba.

D. Aralin 3

Pag-aralan at Suriin Natin Ito (pahina 37)

1. Nakaahon sa kahirapan ang mga taga-Lamacan dahil sa kanilang determinasyon. Bumuo sila ng kooperatiba at nakatulong ito upang makamit nila ang kanilang mga layunin at hangarin.
2. Sa pamamagitan ng pagkakaisa, determinasyon, at puspusang pagtatrabaho, naging matagumpay ang kanilang kooperatiba.

Magbalik-aral Tayo (pahina 42)

1. Nasaan ka, saan mo nais tumungo, at paano ka makapupunta doon?
2. Ang isang dinamikong lider o pinuno ay nagpapalano, nag-oorganisa, at gumagamit ng resources ng kooperatiba. Siya ang bumubuo ng mga mahuhusay na programa para sa kooperatiba.
3. Ang pakikilahok ang naghihikayat sa mga kasapi ng kooperatiba na makibahagi sa mga gawain nito. Magiging responsable din sila para sa kooperatiba.

E. Anu-ano ang Iyong mga Natutuhan? (pp. 44–46)

1. Ang tamang sagot ay titik **d** (b at c). Ang mga Artikulo ng Kooperasyon ang nagsasaad ng mga pangalan at tirahan ng mga tagapagtatag at ang mga layunin at hangarin ng mga kooperatiba.

Mali ang titik a. Ang mga posisyon at tungkulin ng mga opisyal ng kooperatiba ay isinasaad sa mga patakarang-panloob o by-laws.

2. Ang tamang sagot ay **d**. Ang business permit ay hindi kailangang dokumento para sa pagpaparehistro ng kooperatiba.

Ang mga dokumentong kailangang isumite sa CDA kapag nagpaparehistro ng iyong kooperatiba ay: economic survey, mga artikulo ng kooperasyon, at patakarang-panloob o by-laws.

3. Ang tamang sagot ay **c**. Ang pagbabayad ng buwis ay hindi hinihingi ng CDA at hindi kasama sa paraan ng pagtatatag ng isang kooperatiba. Ang mga kooperatiba ay hindi nagbabayad ng buwis.

Ang pagbuo ng core group o batayang pangkat, economic survey ng pamayanan, at ang pagsumite ng mga mahahalagang dokumento sa CDA ang ilan sa mga kailangang hakbang sa pagtatatag ng isang kooperatiba.

5. Ang tamang sagot ay titik **b**. Ang grand jury ay hindi kasama sa mga pangkat ng kooperatiba. Ito ay isang pangkat ng mga taong sangkot sa pagdinig at paglilitis ng mga kaso.

Ang pangkalahatang kapulungan, lupon ng mga direktor, at komite sa eleksiyon ay mga pangkat ng kooperatiba.

6. Ang tamang sagot ay titik **d** (a at b). Tungkulin ng Lupon ng mga Direktor ang mamahala at magkontrol sa mga gawain ng kooperatiba at gumawa ng mga patakaran na katugma ng mga patakarang-panloob o by-laws.

- II. 1) halaga ng bawat share – ₱ 100.00

bilang ng mga bahagi na nais bilhin ni Jose – 20

$S \times HBS = \text{Kabuuang halaga ng shares}$

$20 \times ₱100 = \textbf{₱2,000 kabuuang halaga ng kaniyang pledged share}$

₱2,000 ang kabuuang halaga ng subscribed shares, ₱ 600 ang babayaran ni Jose

$HB/HBS = \text{Paid-up share}$

$₱600/₱100 = 6$ (bilang ng shares na binayaran ni Jose)

2. $ASC/HBS = KB$

$₱600,000/₱200 = 3,000$ bahagi

Kuwentahin ang minimum na halaga ng kabuuang pledged share ng kooperatiba:

$3,000 \text{ bahagi} \times 0.25 (25\%) = \textbf{750 minimum na pledged share}$

$$750 \times \text{P}200 \text{ (halaga ng bawat share)} = \text{P}150,000$$

Kailangang bumili ng hindi bababa sa 750 shares ang mga kasapi ng kooperatiba mula sa 3,000 bahagi o P150,000 na halaga ng shares.

Pagkatapos, kuwentahin ang minimum na halaga ng kanilang paid-up shares:

$$750 \times 0.25 \text{ (25\%)} = \mathbf{187.5 \text{ minimum na paid-up shares}}$$

$$187.5 \times \text{P}200 \text{ (halaga ng bawat share)} = \text{P}37,500$$

Sa minimum na pledged shares ng kooperatiba na 750 o P150,000 na halaga ng shares, hindi bababa sa 187.5 shares o P37,500 halaga ng shares ang dapat mabayaran.

Talahuluganan

Mga Artikulo ng Kooperasyon Legal na dokumento na nilagdaan ng lahat ng mga tagapagtatag na nagsasaad sa pangalan, layunin at hangarin, pook ng operasyon ng kooperatiba, at iba pa.

Autorisadong share capital Ang halagang ipinagtibay ng CDA at itinakda ng mga pinuno at kasapi ng kooperatiba upang matustusan ang negosyo ng kooperatiba.

Mga Patakarang-panloob ng Kooperatiba Ang mga tuntunin na ipinatutupad ng kooperatiba sa pamamahala at regulasyon ng mga kasapi at gawain nito.

Dinamiko Pagkakaroon ng maraming idea at sigla; masigla at malakas.

Economic Survey Pahayag na nagsasaad ng estruktura, layunin, at economic feasibility ng panukalang kooperatiba.

Economic feasibility Ang praktikalidad o kakayahang maisagawa ang pagtatatag ng isang kooperatiba kaugnay ng kalagayang ekonomiko ng isang pamayanan

Paid-up shares Bilang ng mga shares na binayaran ng kasapi

Pledged shares Bilang ng mga shares na nais bilhin ng kasapi

Pagtitipid Ang maingat na paggamit ng salapi, lalo na ang pag-iwas sa aksaya.

Mga Sanggunian

Fajardo, F.R. at F.B/ Abella, 1999. *Cooperatives*, 4th edition. Rex Bookstore, Inc., Manila

Cooperative Development Authority. 2000. <<http://www.cda.gov.ph>>. February 27, 2001, date accessed.